

קונטרס הכתב המזערבי

על ערכו של הכותל
מתוך דברי רבותינו ז"ל

ירושלים, תשל"א

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכוון את בית חיינו
ולהשיב את שכינתו בתוכנו במהרה בימינו ונאמר אמן

נדפס בישראל
דפוס "המהדיר" / "דרור" ירושלים

הקדמה

ספרים רבים חוברות וקונטרסים נכתבו אודות הכותל המערבי במשך הדורות. חיבורים אלו עסקו בכותל מכל צדדיו וצדי צדדיו.

קונטרס זה בא ליתן ביטוי לערכו המיוחד של הכותל המערבי מזמן כיבושו בידי ישראל בתשכ"ז. מרגע הכיבוש המחודש הלזה לא פסקה רגל יהודית מרחבת הכותל. מאז הפך הכותל לגורם משפיע המורגש היטב בחיי העם, בארץ ובתפוצות.

הדבר המאפיין ביותר את הכותל בעת הזו הם המעמדות ההמוניים, בשבתות וי"ט, מתוך שירה וזמרה, מתוך שבח והודיה לקב"ה. כאן המרכז, כאן הלב, כאן המעין.

כל הדברים הגדולים הללו כבר מרומזים במאמרי חז"ל ובדברי רבותינו בכל הדורות.

בקונטרס זה ניתנו מקצת מן הדברים בתוספת עיון והתבוננות.

תושב ירושלים

ה ת ו כ ן

- פרק א: הכותל המערבי ונבואת יחזקאל
5 "וזרקתי עליכם מים טהורים"
- פרק ב: הכותל המערבי — "תלפיות" ו"ראש אמנה" 9
- פרק ג: שירת הכותל — "תשורי מראש אמנה" 13
- פרק ד: הכותל המערבי — "חדא כנישתא" 19
- פרק ה: "אין לך אדם שאין לו שעה" 23
- פרק ו: הכותל המערבי וברכת כהנים 27
- פרק ז: מצוה להתפלל לתשובתם של עוזבי תורה 39
- פרק ח: מצות לימוד זכות על ישראל 45
- פרק ט: תפילות כלליות אצל הכותל המערבי 55

פרק א

הכותל המערבי ונבואת יחזקאל

"וזרקתי עליכם מים טהורים"

"ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם על אדמתכם.
וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטחר אתכם.
ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר.
ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם.
וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים".
יחזקאל לו כד—כח

"ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון" (תהלים פד, ה)

עם ישראל, בעזרת הקב"ה הנותן את הכוח לעשות חיל, הלך מחיל אל חיל ומתשועה לתשועה. פסגת החיל במלחמת הישועה האחרונה, בתשכ"ז, היא כיבושה של עיר-עוז-לנו — ירושלים שבין החומות. ופסגת הפסגות היא החזרת הכותל המערבי לגבולו, לחזקת ישראל ולקדושת ישראל הנצחית.

הכל חשים שמרכז הכובד של מלחמת ששת הימים הוא כיבוש הכותל המערבי, בחסדי השי"ת. דומה הדבר לנס חנוכה אשר היו בו שני גילויים נסיים: (א) נצחון החשמונאים במלחמה, מעטים כנגד רבים. (ב) נס פך השמן, טהרת המזבח והחזרת עטרת המקדש ליושנה. אמנם בתפילת "על הנסים" ההדגשה היא על ישועת המערכה. אך בדברי

חז"ל — בגמרא — עיקרו של הנס יוחד לפך השמן, לנס מגורת המקדש. וכבר באר המהר"ל מפראג שנס השמן ואור הנרות הם שהאירו את עינינו כי אף המלחמה ניסית היתה, כי "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי".

נס לכידת העיר העתיקה ושובנו להסתופף מחדש בחצרות הקודש הם המורים לנו אודות תופעות הנס בכל המערכות כולן, אודות קודשא בריך הוא "אלקי מערכות ישראל".

כל המגיע אל רחבת הכותל המערבי חש בהתרוממות הרוח אצל כל הבאים; התרוממות הרוח שיש עמה משהו מן ההטהרות, מן ההזדככות. ללא ספק יש כאן משהו מהתגשמותה של ההבטחה הנבואית ליחזקאל:

"וורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם — — —"

ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם — — —"

עם התנוצצות הישועה בודאי יתלבו הניצוצות יותר ויותר עד אשר נגיע, בעה"ת, לקיומה של ההבטחה בשלימותה במהרה בימינו:

"והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים".

כל באי הכותל משתוממים למראה חזיון נורא-הוד זה, אשר אבני הכותל כאילו דובבות אליהם ו"כולו אומר קדוש". ניתן לחוש את השכינה השרויה במקום ולאמת את דברי חז"ל הנאמנים עלינו (שמות רבה כ, ב):

"לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי שנאמר: הנה זה עומד אחר כתלנו".

ובמדרש שהש"ך סדרא תנינא פ"ב :

"הנה זה עומד אחר כתלנו, למה? שנבע לו הקב"ה (לדוד) שאינו חרב לעולם".

הרב שלמה אפרים איש לונטשיץ כותב בשנת שסב בספרו "בלי יקר", דברים מופלאים בפירושו על הפסוק "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה (בראשית יג, יז) ובו דברים נשגבים אודות הערך הרוחני העצום הטמון במקום המקדש לנצח נצחים, ונקנה בראיה בעלמא, אף בלא עבודה רוחנית מאומצת, — בראיה מרחוק, — "וירא את המקום מרחוק", וזו לשובו:

"הקרוב אלי לומר שהקנה הקב"ה אל אברהם את הארץ לקנות שמה שני מיני תועלויות: האחד רוחני — והוא נקנה בראיה לבד. ואחד גופני והוא נקנה מכי דייש אמצירי.

הרוחני הוא — כי שם מקום מקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה... וכל המסתכל במקום הקדוש ההוא מיד מתלבש רוח טהרה וקדושה, ומלך עליון ביופיו ית' תחזינה עיניו, — ובראיה לחוד סגי לאדם לקנות השלימות ההוא במקום אשר קרא לו אברהם ה' יראה — וקרי ביה היו"ד בחיריק, ויראה — היו"ד בצירי. כי כדרך שבא לראות כך בא ליראות. כי מיד בבואו שמה — כשם שהשכינה רואה אותו כך הוא רואה פני השכינה, ומיד נעשה מושפע ומואצל ודבק בזיו שכינתו ית' מעין עולם הבא... ולא בכל מקום בארץ האדם זוכה לשלימות זה כי אם במקום הנקרא ה' יראה, והוא הר המוריה ובית אל...

ותועלת רוחני זה לא יסור מזרעו עד עולם, כי אף בזמן שביהמ"ק שלמטה אינו בבנינו — מ"מ ביהמ"ק שלמעלה המכוון כנגדו נצחי לא יסור לעולם, ובכל זמן יורד ממנו השפע...

ומטעם זה שלמים וכן רבים נכספה נפשם לעמוד במקום הקדוש ההוא כי רצו את אבניה וגו'."

חזו"מ סוכות ליד הכותל המערבי

פרק ב

הכותל המערבי —

"תלפיות" ו"ראש אמנה"

"תלפיות"

מציגו בזוהר הקדוש המכנה את הכותל המערבי בשני תוארים עילאיים הרמוזים בפסוקי שיר השירים, קודש הקדשים, הלא המה תוארי הקודש "תל פיות" ו"ראש אמנה".

מאמרי זוהר אלו נעשו מובנים ביותר בימינו ולעינינו וחינו להבחין בגילויים ובהתגשמותם של "נסתרות" אלו. מן הראוי להתבונן מעט בדברים ולהרחיב את העיון בהם מתוך אספקלריא של ימינו, ימי התנוצצות "אתחלתא דגאולה".

בזוהר שמות קמז. נאמר:

"דשכינתא תתאה — כותל המערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו. כ"ו—ת"ל — ייחודה (בגימטריא) כ"ו. ודאי שכינתא איהו תל דיליה. על שם (שיר השירים ה) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב. ואוקמוה, על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות". הוי אומר: הכותל הוא בבחינת תל שכל הפיות פונים אליו, והשכינה — אשר לא זזה הימנו — אף היא רמוזה באותיותיו: "כר" גימטריה של הוי"ה, ו"תל" מרמז ל"קווצותיו תלתלים" — תלי תלים של הלכות. אכן, מאז חורבן בית המקדש לא אירע כדבר הזה; מאז לא היה לעם ישראל "תל פיות", תל שכל הפיות פונים אליו; מקום תפילה אחד ומיוחד לכל העם, לפלגותיו ולשכבותיו, מכל קצוי תבל. הכותל הפך למוקד התכנסיות המונים, למרכז תשומת הלב שאליו מפנים כולם את פניהם.

"תל פיות" זה המקבץ אל גבולו רבוא-רבואות מאחב"י — חשיבות

יתירה נודעת לו בשל ריבוי אוכלוסי ישראל המתקבצים סביבו. מעלה מיוחדת בקדוש היא התכנסות המוני עם מישראל יחדו, ועאכ"ו לדברים שבקדושה. הכמות יוצרת עמה את האיכות כאשר מדובר בציבור ישראלי גדול. כיוצא בזה שנינו במשנה בברכות דף מש ע"ב המסדרת מדרגות חשיבותם של ישראל לדברים שבקדושה בהתאם לריבוי מנינם: "כיצד מזמנין ?

בשלשה אומר נברך...

בעשרה אומר נברך אלקינו...

במאה הוא אומר נברך ה' אלקינו...

ובאלף הוא אומר נברך לה' אלקינו אלקי ישראל...

ברבוא אומר נברך לה' אלקינו אלקי ישראל אלקי צבאות יושב הכרובים...

רבי יוסי הגלילי אומר: לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר: (תהלים

סח) במקהלות ברכו ה' ממקור ישראל".

אין ערוך לערכו של ציבור גדול מישראל המתאחד ברזא דאחד, וחבה יתירה נודעת, איפוא, לכותל המערבי המושמש גורם מאחד, — "תל פיות" — שהכל פונים אליו.

"ראש אמנה"

תואר נכבד נוסף מצינו לו לכותל המערבי המכונה "ראש אמנה".

בוהר שמות ז':

"אתי מלבנון כלה, אתי מלבנון תבואי, תשורי מראש אמנה..."

(שה"ש ד, ח)

"ר' יצחק אומר: אתי מלבנון כלה — דא איהי שכינתא.

אתי מלבנון תבואי — מאתר בי מקדשא דלעילא.

תשורי מראש אמנה — מאתר בי מקדשא דלעילא ומאתר בי מקדשא

דלתתא, דאמר ר' יהודה מעולם לא זזה שכינתא מכותלי דמערבא

דבי מקדשא דכתיב: הנה זה עומד אחר כתלנו. — והוא ראש אמנה

לכל עלמא".

מהי משמעותו של כינוי נאצל זה — "ראש אמנה" ?

בפסוק נפלא זה — "תשורי מראש אמנה" — שתיים זו שמענו: "אמנה"

ו"תשורי". בעקבות התבוננות במדרשי חז"ל נוספים יתברר לנו היטב

תואר זה; ומתוך החזיון המופלא הנגלה לעינינו אצל הכותל המערבי

— תובן אף שייכותו הברורה של פסוק זה לכותל ולענינו. פסוק זה מאיר באורו את מעמדו של הכותל במציאות ימינו — "תשורי מראש אמנה".

מצינו לחז"ל במדרשיהם שדרשו את הביטוי "ראש אמנה" — לאמונת-אומן בקשר לקיבוץ גלויות בעקבתא דמשיחא. וכל זאת — בזכות אברהם אבינו ע"ה הקרוי אף הוא "ראש אמנה".

במכילתא בשלה סוף פ"ו:

"וכן אתה מוצא שאין הגלויות מתכנסות אלא בשכר אמנה, שנאמר: אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה. וארשתיך לי באמונה, (הושע ב), — הא גדולה אמונה לפני הקב"ה".

ובתנחומא ישן בשלה יא:

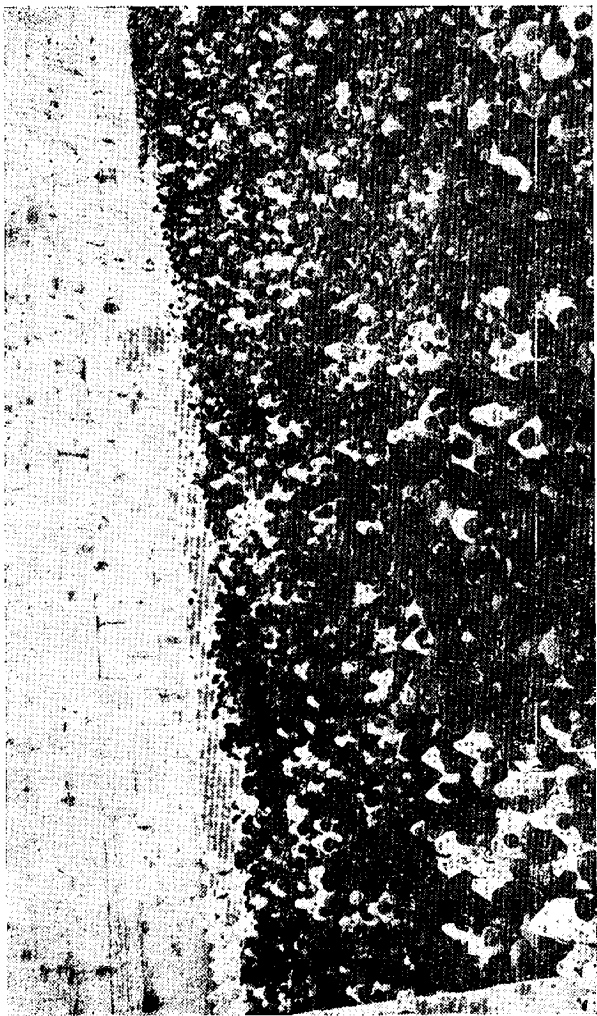
"לעולם הבא הקב"ה מביא ומכנס גלויותיהן של ישראל. והן הולכים לירושלים והשכינה תצא לאפנטי ולקראתם) שנאמר: אתי מלבנון כלה... תשורי מראש אמנה — בזכותו של אברהם (=שנאמר בו והאמין בה)".

ובמדרש זומא לשיר השירים ד' ח':

"תשורי מראש אמנה — שהאמתם בי תחילה".

הכותל הריהו "ראש אמנה". תואר זה קשור קשר אמיץ לקיבוץ הגלויות, וכמבואר. בזכות האמונה זכינו לחזור ולהסתופף בתצורותיו, ומתוך "ראש אמנה" זה מוצתת אש האמונה בקרב כל באי הכותל. עינינו הרואות ש"הנקודה הפנימית" — נקודת האמונה הישראלית מורשת אברהם אבינו — מתלקחת מחדש אצל כל אדם ואדם מישראל בעמדו לפני הכותל, לפני השכינה המציעה מבין חרכיו*.

* בקשר לכך יש לציין כי ע"י מקורות אלו יתבאר לנו מדרש פליאה בתנודב"א רבה פ"ל בנוגע לכוחל המערבי: "ומלאכי השרת אמרו: הוי אמנה ירושלים". ועל הפסוק (זכריה יא) "הילל ברוש בראש כי נפל ארז" דורש התנודב"א: "איז ברוש אלא הקב"ה ית"ש ויתעלה לעולם ולעולמי עולמים שנא' (מיכה ב, יג) ויעבור מלכם לפנייהם וה' בראשם". לכשנצרך את הדברים זה לזה נעלה בידינו את הצירוף "ראש אמנה" והם הם הדברים, — שהרי הכותל הוא הקרוי "ראש אמנה" והוא הדבר אשר נרמז בתנודב"א כאן.

מעמד ברכת כהנים ברוב עם ליד הכותל המערבי (ר' פרק ו')

פרק ג

שירת הכותל — "תשורי מראש אמנה"

בפרק הקודם הובא הזוהר הדורש את הפסוק "תשורי מראש אמנה" לענין הכותל המערבי. האמונה מביאה לידי שירה. "תשורי מראש אמנה" — לשון שירה, שירת האמונה, מעין בחינת "ויאמינו בה" ובמשה עבדו — אז ישיר".

וכך דרשו בשמות רבה פרשה כג :

"תשורי מראש אמנה —

עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא, שנאמר : שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. ובאיזו זכות אומרים ישראל? בזכות אברהם שהאמין בהקב"ה שנאמר : והאמין בה'. ועליו הכתוב אומר : וצדיק באמונתו יחיה. הוי : תשורי מראש אמנה".

וברש"י פירש שם על הפסוק בשיר השירים (ד' ח') :

"תשורי מראש אמנה —

בקבצי את נדחיך תתבונני ותסתכלי מה שכל פעולתך מראשית האמונה שהאמנת בי..

דבר אחר : מראש אמנה — הר הוא בגבול צפונה של א"י ושמו אמנה...

וכשהגלויות נקצבות ומגיעות שם, הם צופים משם ורואים גבול א"י ואוירה של א"י, ושמחים ואומרים הודיה. לכך נאמר : תשורי מראש אמנה".

ובלחם טוב שם פירש יותר :

"תשורי מראש אמנה —

נהר הוא מנהרי דמשק. מלמד שכיון שמגיעין הגלויות לקצה ארץ ישראל הן אומרים שירה על קבוץ גלויות".

מאז מלחמת תשכ"ז הפך הכותל בשבתות ויו"ט, ויומא דפגרא

למקום רינה ושירה, שם שירתם של ישראל. הכל משוררים אצל הכותל המערבי, הכל אומר שירה, העולם כולו משורר ומרנן. ושירה זו יאה ונאה היא למקום זה. — בבחינת "תשורי מראש אמנה".

עיקרה של שירה זו צריכה להיות מכוונת להודיה על ענין קיבוץ הגלויות שזכינו לו בחסדי השי"ת בדורנו. "הן אומרים שירה על קיבוץ גלויות" — כלשוננו של בעל הלכה טוב הנ"ל. לעינינו נתקיים הנס הגדול הזה של קיבוץ נדחים. לפני חמשים שנה היו בארץ כחמשה רבואות של יהודים בלבד. ועתה ב"ה מצויים בה כ־250 רבוא וביניהם לא פחות משישים רבוא (וי"א פעמיים ששים רבוא) יהודים יראים ושלמים שומרי תורה ומצוות.

עלינו לשבח ולפאר ולרומם להשי"ת על התגשמותה של הבטחת התורה והנביאים לקבוץ גלויות בעקבתא דמשיחא וביחד דברי יחזקאל (לט, כז) "וקבצתי אותם מארצות אויביהם". נבואה זו התגשמה בחלקה הגדול שכן ב"ארצות אויבינו" — בארצות בהם הגלות התבטאה במצוקת-חיים, במחנק כלכלי ובנישול חברתי — שוב אין יהודים. ארצות אירופה וארצות ערב נחרקו כמעט מיהודים, ושארית הפליטה מן השואה התקבצו לא"י. הגלויות שנותרו גלויות רוחניות הן, — מצוקה רוחנית מחד ורווחה שיש עמה טמיעה מאידך. בארצות אויבינו, רודפינו ומכליגו, שוב אין יהודים. על קיבוץ גלויות זה עלינו להודות ולשבח. וכלפי התרחקותם של חלק גדול מעם ישראל מתורה ומצוות ראה לקמן פ"ז שמצוה להתפלל לתשובתם. ענין קיבוץ הגלויות ופתיחת שערי הארץ מתקשר ישירות עם כיבוש הארץ והפרכת שממותיה, וע"ז אמרו חז"ל בסנהדרין צח ע"א: "אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו". זהו סימנה של אתחלתא דגאולה ולפיכך אנו מתפללים ומביעים את אמונתנו כי במהרה בימינו נזכה לגאולה השלמה בביאת משיח צדקנו להשיב לב בנים על אבות ולב אבות על בנים וללמד תועים בינה עד כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

במיוחד יש לציין את "שירת הכותל" בלילי שבתות. "קול המון כקול שדי" — וישראל קדושים הנהיגו מאז שחרורו של הכותל המערבי

לקבל פני שבת מלכתא בשירה וברקוד של מצוה אצל הכותל המערבי. רקוד השמחה הזה מקרב לבבות וכובש לבבות, מפיל מחיצות ומרנין את הגנש, ועי"כ הופך הכותל למקום דבוקם של ישראל זה בזה. למקום בו ניטעת אהבת ישראל בלבותינו.

קבלת שבת אצל הכותל המערבי זו חוייה שאין למצוא כמותה בשום מקום אחר בעולם. תיירים אומרים שביקורם ליד הכותל בלילי שבת זו הנקודה הרוחנית המרכזית בבקורם בארץ ואשר השפעתה רבה עליהם ביותר. חוייה זו נשאת חרותה בלבם, אותה הם נושאים עמם לביתם בקצוי תבל.

ענין זה של קבלת שבת תוך שירה ורינה, — מצוי כבר במקורות. על הפסוק "מזמור שיר ליום השבת" דרשו חז"ל (מובא בתוס' כתובות ו' ע"ב ובמאירי שם) "אמרו מלאכי השרה לפני הקב"ה: פנים חדשות באו לכאן כואו ונאמר "שירה". ואיתא במדרש תהלים מזמור צב: "בשהוא נכנס (יום השבת) אנו מקבלים אותו בשירה וזמרה שנאמר מזמור שיר ליום השבת". המקובלים בצפת תקנו שירי קודש מיוחדים לקבלת פני שבת מלכתא ובראשם שירו הנשגב של רבי שלמה אלקבץ "לכה דודי" אשר התקבל בכל תפוצות ישראל. גם בתנועת החסידות הרבו לשורר בקבלת שבת ואף הפליגו בחשיבות הענין. בספר לקומי עצות להצדיק מכרסלם כתב: "ועיקר מצות כבוד שבת קודש היא השמחה, להיות שמח מאד בשבת קודש ולבלי להראות שום עצבות ודאגה כלל בשבת". ובספר תפארת ישראל כתב: "עבור שענין שבת הוא השראת השכינה עלינו על כן נקראת השבת בשם כלה ובשם מלכה. ולכן מקבלים שבת בשמחה גדולה ובשירים נאים ותשבחות ורגנים, והוא עפ"י מה שאמרו חז"ל: אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה".

והנה ביסוד הדבר האם בשבת קימת מצות "שמחה", מצינו מחלוקת בין הקדמונים. הבה"ג מונה בחשבון המצות: "מצוה לשמוח בשבת". וכן מבואר בירושלמי מגלה פ"א ה"א "יצא שבת ששמחתו תלויה בידי שמים". וכן בספרי בהעלותך פ"י "וביום שמחתכם — זה השבת". ובאבודרהם ושבלי הלקט הביאו ראיה מן הספרי למה שאנו אומרים

בתפילות שבת "ישמחו במלכותך שומרי שבת". גם נפ"מ להלכה מענין זה לגבי אכילת בשר שהרמב"ם בהל' שבת פ"ל כתב שבשר ויין בשבת הם מדין עונג שבת, ואילו המאירי בנדרים סו ע"א כתב לענין אכילת בשר בשבת: „ואתה חייב לשמחו“.

אמנם דעת השאלות פ' חיי שרה דשבת ענג כתיב ביה ואילו ושמחה ענינה בחג בלבד. וכ"כ הרבה מן הראשונים. מ"מ לכ"ע אין עצב בשבת. ואפילו למ"ד שאין חיוב שמחה בשבת, מ"מ השמחה מדרגה גבוהה היא בעונג שבת. לפיכך תיתי להם לישראל שהנהיגו לרקוד ולשמח אצל הכותל בשבתות ויו"ט ובוודאי הרי זה בכלל מצוה.

מה נאה, איפוא, מנהגם של ישראל לשורר לכבוד שבת מלכתא דוקא אצל הכותל המערבי, תל הפיות ומקום השירה. — "תשורי מראש אמנה". ,

אחד המפקחים על הכתל כותב "אין עצבות בכותל. — פעמים ישנו מתח, ישנה התרגשות, אבל לא עצבות. זאת התרוממות רוח שחופפת על הכל".

וכאן המקום להעיר אודות השמחה אצל הכותל, שיש אשר טענו ל"שמחה מה זו עושה?" הלא ביהמ"ק בשממונו וזרים הילכו בו וכל דור שלא גבנה ביהמ"ק בימיו — כאילו חרב בימיו?

ותשובתו בצדו: בזמירות של שבת הננו משוררים "אהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל". הוי אומר: גם אבלי ציון וירושלים אשר מקוננים על חרבנה כל ימות השבוע, — ביום השבת שישו ושמחו, בשבת השמחה שרויה ואין מקום לאבלות.

את היסוד לשמחה המיוחדת ליד הכותל יש לראות בדברי הגמ' מכות כד ע"ב: "וכבר היו רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך... כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק כו' אמרו לו מפני מה אנו בוכים ואתה מצחק... אמר להן עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע

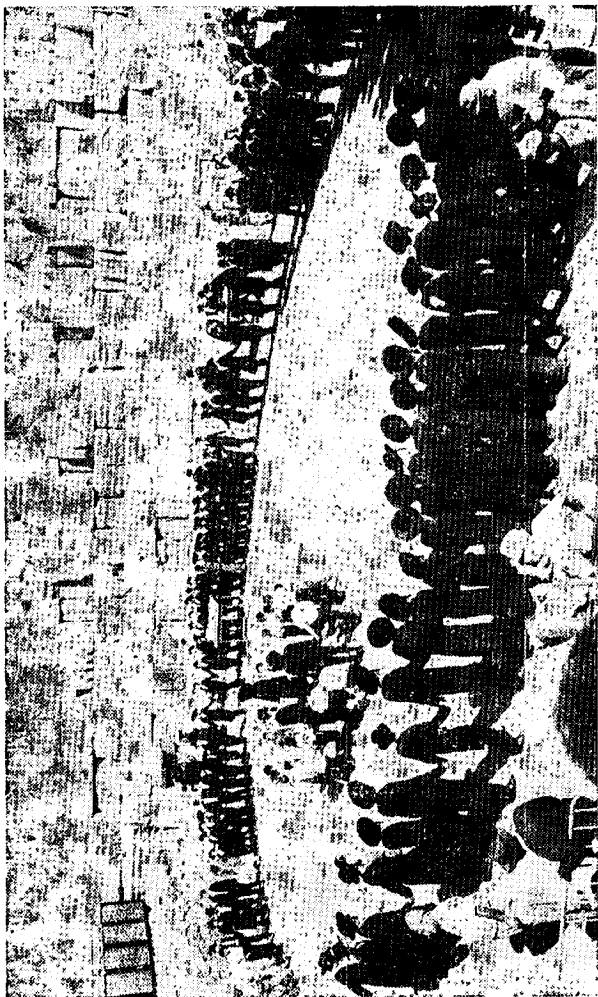
שנבואתו של זכריה מתקיימת, (ובספרי הנוסח: שמחתי שנתקיימו דברי אורי') בלשון הזה אמרו לו: עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו. ובאיכה רבתי פ"ה, יח מסיים: "תתנחם ברגלי מבשר". מכאן נלמד לימינו אנו שזכינו אחרי אלפים שנה לראות שנתקיימה תחילת נבואתו של יחזקאל: "ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם על אדמתכם", בידוע שעתידיה להתקיים גם סופה של הנבואה: "והייתם לי לעם ואנכי אהי' לכם לאלקים", ונוזה בקרוב לגאולה שלמה.

מן הראוי באגב אורחא לציין כאן לשבח את מנהגם המחודש של ישראל לפקוד ברוב עם את הכותל המערבי בראשי חדשים ובערבי ר"ח. לא רק בשבת ובמועד כי אם גם בראש חדש שופע הכותל משמעות מיוחדת. אף בנקודה זו מתנוצץ אורה של הישועה, אור תקופתנו ה"עקבתא דמשיחא", ראשית גאולתן של ישראל. הלא כה מובטחים אנו מפי חז"ל בפסיקתא רבתי פ"א (מובא בשינויים בילק"ש תהלים תשמ"ב):

"מתי אבוא ואראה פני אלקים —

אמרו ישראל: רבש"ע, אימתי אתה מחזיר לנו הכבוד שעלינו ג' פעמים לרגלים ורואים פני השכינה? אמר להם: בעולם הזה הייתם עולים בשנה שלש פעמים, כשיגיע הקץ אתם עולים שם בכל חודש ובכל שבת, שנאמר: (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו..."

ריקוד של שמחה בחול המועד

פרק ז

הכותל המערבי — "חדא כנישתא"

שנינו בזהר חדש מדרש הנעלם דף כ"ג :

"רבי אליעזר אומר : כל הגלויות שגלתה כנסת ישראל נתן לה הקב"ה זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, שנאמר : (דברים ל, ב) ושבתי עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. וכתוב : (שם ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אליקן ומשם יקחד. אמר לו רבי עקיבא : א"כ היאך יהא דא להתעוררא כולהון כחדא בתשובה ? מאן דהוא בסייפי שמיא ומאן דהוא בסייפי ארעא היך יתחברון כחדא למיעבד תשובה ?

אמר לו רבי אליעזר : חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי כנישתא או חדא כנישתא בזכותם יתכנש כל גלותא. דקב"ה איסתכי תדיר אימתי יחזרון ויעבד להון טבא, דכתיב (ישעיה ל, יח) : ולו יחכה ה' לחננכם, — מחכה תמיד אימתי יעשו תשובה".

(תרגום : אמר לו רבי עקיבא : א"כ איך יהא זה שיתעוררו כולם כאחד בתשובה ? מי שהוא בקצה השמים ומי שהוא בקצה הארץ איך יתחברו כאחד לעשות תשובה ? אמר לו רבי אליעזר : חייך, אם יחזרו בתשובה ראשי כנסת או כנסת אחת, בזכותם יתכנסו כל הגלויות. שהקב"ה מתבונן תמיד אימתי יחזרו ויעשה טוב למענם.)

דברי הזהר חדש שאם יחזרו בתשובה "חדא כנישתא" אזי יתכנסו כל הגלויות החומים וסתומים, לכאורה. שהרי "חדא כנישתא" פירושו המקובל של ביטוי זה הוא : "בית כנסת אחד". ורבים תמחו : וכי בכל הדורות כולם לא נמצא בית כנסת אחד, בית מדרש אחד, אשר כל מתכנסיו עשו תשובה בלבב שלם ?

נראה שהכוונה בבטוי זה "חדא כנישתא" היא "כנסת" אחת, לישון התכנסות, אסיפה וקיבוץ עם. בתרגום ירושלמי בראשית ז' נאמר : "אחלקם ביעקב" — בכנישתא דיעקב. וביואל א' יד : "קראו עצרה

אספו זקנים — עראו כנישתא כנישא כנשו סביא סגיא". ובתרגום שיר השירים ז' ג': "אנשי כנישתא רבתא", פירוש: אנשי כנסת הגדולה.

אמור מעתה: המושג "חדא כנישתא" אשר בזהר כוונתו לכותל המערבי, "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים". בו ראתה עינינו התכנסות כל שבטי יי, מכל ארצות תבל, מכל קהלות ישראל, למשפחותיהם, לעדותם, לשבטיהם, בכמות ובאיכות, — כל זה הריהו בבחינת כנסיה גדולה לשם שמים, התכנסות כלל-ישראלית אחת למקום אחד, ל"חדא כנישתא". וכאשר הרהורי תשובה בלבם — סגולה היא לכינוס הגליות, לקיבוץ נדחי ישראל. ובמקום זה, אשר קימת בו התעוררות לתשובה ולתפילה, וניצוצות אלקים גנוזים מתלקחים — הוא הגילוי של "חדא כנישתא" שבוהר אשר בגינו "יתכנש כל גלותא". ולאחר קיבוץ הגליות מובטחים אנו בנבואת יחזקאל:

"ואקתי עליכם מים טהורים — — —

ונתתי לכם לב חדש — — —

והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים".

רמז לפירוש זה של "חדא כנישתא" בקשר לכותל המערבי וערכו יש למצוא בדברי האר"י הקדוש ז"ל כפי שהביאם ר' שלמה שלומיל מיינשטראל מצפת בעל שבחי האר"י באגרת משנת שס"ז (א' יערי באגרות א"י עמוד כה) וכן בספר חמדת הימים קושטא תצ"ה, ח"א דף ג', וזו לשונו:

ורבינו האר"י ז"ל היה מפ' יג ברום מעלתו. של מהר"ר אברהם הלוי ע"ה שהיה חסיד וקדוש ופרוש והיה תמיד דורש ומזהיר על התשובה, והשיג ברוח קדשו שהוא היה ניצוץ ירמיהו הנביא ע"ה. והיה היום חלה אותו צדיק והגיע עד שערי מות. ונכנס אצלו הרב ז"ל לבקר. ויאמר לו: הן קרבו ימיו למות, אכן אלמדך להועיל, ואם כה תעשה יוסיפו לך עוד כ"ב שנים; **קבל עליך מעתה ללכת להתפלל לפני כותל מערבי ותשפוך תחינתך שם**, ותזכה לראות פני שכינה — תתרפא מיד מחליך. ומיד נדר ללכת כדבר הרב ז"ל, ותכף ומיד נתרפא מחליו.

וילך לירושלים ובא לפני כותל המערבי, והיה קורע כדין היראה

ביהמ"ק בחרבנו ותכף נתגלתה עליו השכינה, וראה אותה, כביכול, כמו שראה אותה ירמיהו הנביא, — הולכת מבית קדש הקדשים וראשה פרועה כמ"ש במדרש איכה. וכיון שראה אותה החסיד ר' אברהם ע"ה במראה כזה, אז נתן את קולו בבכי קול ברמ"ה, וצעקה גדולה ומרה, והיה רץ מרוב הצער כנגד בית אחד אשר שם והכה את ראשו בכתלי הבית ונתעלף מרוב הצער ונפל לארץ. ואז ראה שהשכינה לקחה את ראשו בין ברכיה וקנחה את דמעות עיניו, ואמרה לו: אברהם בני, התנחם כי יש תקוה לאחריתך ושוב בניס לגבולם. ואחר זה שב רוחו בקרבו וחזר לצפת תוב"ב. ויבוא לפני הרב ז"ל, ושאל לו הרב: ראית כזאת וכזאת? והשיב לו: הן. ואמר לו: **כל זאת ראית בזכות התשובה שנתעוררה על ידך** ובזכות זה הוסיפו לך מן השמים כ"ב שנה בעבור השכינה. סוד תורה שבע"פ הנבית מכ"ב אותיות, ובעבור נשמת ירמיהו הנביא אשר היא עמך. רק חזק ואמץ ביראת ה' להוסיף בהתעוררות התשובה לבני העיר **זבוכות חדא כנישתא יכנש גלותא**, ונשמתו היא הועילה לך לעזרך באלה המצוות, וכאלה רבים ונכבדים בכל דור ודור נשא לבס אותם להתעורר ולהשתתף בפרק בשותפין העליונים, אבל ציון המצוינים למעלה".

מצינו, איפוא, כי יש שייכות בין הכותל המערבי ובין רמזי הזהר ל"חדא כנישתא" שהוא המפתח לגאולתנו ולקירבוץ גלויותינו.

אין לך אדם שאין לו שעה

פרק ה

"אין לך אדם שאין לו שעה"

נשאלת השאלה מפי רבים וכן שלמים: היכן כאן ה"חדא כנישתא" לתשובה? כלום יש ערך להתעוררות רגעית, להתרגשות חולפת, להתלהבות דקדושה אשר מיד היתה כלא היתה?

בטוחים אנו עפ"י השקפת חז"ל ומורינו-מאורינו בכל הדורות שחווית הנפש הישראלית עושה רושם, רושם של קיימא שאין אחריו מחיקה עולמית. התרוממות הרוח ו"אתערותא דקדושה" נגנונים בלב, עמוק בלב, של האדם מישראל. אי פעם יתפרצו הניצוצות ויתלקחו ללהבה גדולה ויוקדת.

ומה שענינו הרהרות רבים מאחב"י השופכים שיח לפני הכותל, המזילים דמעה אל חיקו, המלחשים תפילה בלאט — וחוזרים, כביכול, לסורם? על כגון דא נאמר: "כי האדם יראה לעינים" ו"אין לך אדם שאין לו שעה".

להלן מועתק קטע נפלא מדברי קדשו של אחד מגדולי אבות החסידות הגה"ק המגיד מקו"צין זצוק"ל בספרו עבודת ישראל על מסכת אבות (פ"ד דף קו"ד):

"אל תהי בז לכל אדם" — אף לעמי הארץ ופחותי הערך ורשעי ישראל רחמנא ליצלן, כי "אין לך אדם שאין לו שעה", כמו "לתפלתם שעה", רוצה לומר: שגם להרשע יש לו שעה מיוחדת שיפנה בה אל הבורא ית' "כך לא תהו בראה".... באם לא היה שום תקוה לזה הרשע שיעבוד את השי"ת אף רגע אחד כל ימי חייו — בודאי היה חלף והלך לו וגם לא היה נברא.

אך הבורא יתברך הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ויודע תעלומות לב, ועומד ומצפה כביכול על הדבור של תורה או תפילה

או שום דיבור של קדושה שיעלה לפניו מזה הרשע וינחת רוחו לפניו כביכול.

והרב הקדוש מהר" פנחס מקארעץ זצ"ל המשיל זאת לשר שיש לו פלטריק, בית מושב שרים. וגם יש לו דירת עראי, כמו שבונה לעצמו בכפרים או ביערות שהולך שם לפעמים לטייל בעלמא ולציד. לפעמים יעבור זמן ארוך שלא יבוא השר לתוך הפלטריק הזה כי אם אפשר פעם אחת בשנה שיעבור דרך שם. נמצא שבדאי אין מעלת הפלטריק הקבוע גדולה במהותה ומעלתה נגד הדירת עראי ומהותה. כי לא ראי זה כראי זה; כי מה שפועל זה הגרוע לא יוכל לפעול זה החשוב, כי אם כאשר יוליכנו עמו וזה אי אפשר.

כמו כן הצדיק, בדאי מעלתו ועבודתו גדולה עד אין חקר. מכל מקום איננו יכול לפעול זאת מה שהרשע. דהיינו כי לפעמים. כשהבורא ית' משגיח בעולמות התהו והקליפה. שכולם מכעיסין לפניו — וכשרואה בזה השעה שהרשע מתפלל, או איזה דיבור של קדושה לכבודו ית"ש, אזי כביכול מקבל נחת רוח ממנו.

דעת שפתיו ברור מללו אודות ערכם הרב של דברי תורה ותפילה הבוקעים אפי' מפיוחיהם של רשעי ישראל, כי הלא "אין לך אדם שאין לו שעה", ומה גם במקום נשגב זה, לפני כחלנו, בחינת "אין לך אדם שאין לו מקום".

הרהור תשובה, בכוחו להפוך רשע גמור לצדיק. כלל זה מתבטא גם בהלכה, בקדושתו דף מ"ט ע"ב: "המקדש אשה על מנת שאני צדיק. אפי' רשע גמור מקודשת. שמה הרהר תשובה בדעתו".

הרחיב את הדיבור על כך האי כהנא קדישא הגה"ק מוהר"ר צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל בספרו "תקנת השבין":

"ועיקר התשובה הוא בהרהור בלב בלבד, שהרי נקרא בכך צדיק גמור, אפי' היה מקודם רשע גמור, כמבואר במסכת קדושין מ"ט. ואפי' היוזדי דברים — אע"ג שהוא מצות עשה מן התורה: והתודו — זהו מצוה בפנ"ע, ואינו מעכב התשובה שעיקרה בלב בלבד שמתחרט על העבר ומסכים בלבו שלא לשוב עוד לכסלה ושלא יחטא עוד, ואף דלא נגלה לשום אדם ואפי' למלאכי השרת, שאינם יודעים מה בלב — קמי שמיא גליא, והוא נקרא צדיק גמור באמת... וההלכה היא דאפי' גל ולא החזיר הגזילה. רק שקבל בלבו להחזיר

מהני. וכן משמע (ברכות דף ה') דסגי בהכל. ומה שנאמר (סנהדרין דף כ"ה) בחזרתן של בעלי תשובה — היינו לענין נאמנותו לעלמא, דחוששין שמא לא שב באמת ומרמה הבריות, וצריך שיראו בני אדם ממנו מעשה בפועל. וההגדרות במותר שהזכירו שם הם עצות טובות להשב, שלא יתקפנו יצרו להבא עוד. ועל כן צריך לגזור עצמו גם במותר, כדי להרחיקו מהאיסור שכבר נכשל בו, ובנקל יוכל היצר אשר כבר קנה לו קן בלבו ונעשה בעל הבית להכשילו — ולכן צריך הגדרות יתירות.

אבל אין זה עיכוב להתשובה בשעתה, שאפי' יחזור וירשיע משמע מההיא דמסכת קדושין דנכל מקום הו' קדושין. ואמרינן דנקרא צדיק גמור, — על ידי הרהור התשובה שבלבו באותה שעה באמת. ואחר כך הוא שתקפו יצרו'.

דומה עלינו כי כל ישראל בהתכנסם אל הכותל המערבי, ל"חדא כנישתא", מעלים הרהורי תשובה בלבם, מה גם שרבים מהמה מניחים תפילין ומכריזים קבל עם ועדה כי "ה' הוא האלקים".

ובענין זה שנינו במכילתא שמות כ' בה :

"וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים"

"ראה בהם שעשו תשובה, והם לא ראו זה את זה. וידע אלקים — ידע בהם שעשו תשובה והם לא ידעו זה בזה".

כאן המקום להדגיש את גודל הזכות של כוזבי הרבים במצות הנחת תפילין, ולעתים בנ"א מניחים תפילין בפעם הראשונה בחייהם.

ומצינו כן סוגיא מפורשת בר"ה יז ע"א: "פושעי ישראל בגופן יורדין ליגהנם ונדונין בה י"ב חודש גופן כלה. פושעי ישראל בגופן מאי ניהו, אמר רב קרקפתא דלא מנח תפילין". ורבינו חננאל, הרי"ף והרמב"ם גורסים דלא מנח תפילין מיעולם ואפילו פעם אחת. שמע מינה שאדם אשר הניח תפילין פעם אחת בחייו הדבר עושה רושם בעומק נשמתו, שכן מצוה זו מצלת אותו מלהקרא "קרקפתא דלא מנח תפילין" ומגינה עליו מלרדת לגיהנם על חטא זה.

דוגמאות הרבה מצינו בדברי חז"ל כעין זה שבשביל פעולה טובה אחת זכה האדם לדורות. ראה בתדבא"ר פכ"ד: "בשכר שלש דמעות שהוריד עשו מעיניו נתנו לו את הר שעייר שאין גשמי ברכה

פוסקין ממנו". ובסוטה מב: "וכן מצינו בערפה בשכר ארבע דמעות שהורידה ערפה על חמותה זכתה ויצאו ממנה ד' גבורים". בב"ק לח: (מובא ברש"י דברים ב, ט) איתא שבשכר צניעות אמם (של בני עמון) שלא פרסמה על אביה נאמר ואל תתגר בם. — שום גירוי. הרי שקבלה שכר לדורות בשל ביטוי אחד של צניעות. ועוד בילק"ש ישעיה כו ס' חכט ובתדבא"ז כ (בהמ"ד ח"ו עמ' סג): "בשביל אמן אחד שעונים רשעים מתוך גיהנם ניצולין מתוכו". ובסוטה מ"ו וכן בתדבא"ז טז: "בשביל ד' פסיעות שלוה פרעה לאברהם נשתעבד בבניו ד' מאות שנה".

להלן מובא קטע שכתב, בשנת תרע"ג, סופר מפורסם שאינו מן המחנה הדתי ובו התפעמות הלב, מתוך שביבי אמונה, לנוכח אבני הכותל: "נפני פשטותו זו של הכותל, דווקא מפני גלמיותו. אם אפשר לומר כך. הוא מעיד את כל נימי לבי... והיהודים והיהודיות ניגשים אל הכותל ומנשקים כל אבן ואבן שבו. אני רואה זאת ורוצה לעשות כמותם. אבל בשפתי קפאו הנשיקות, איך אשק אבנים קרות?... ואני מרגיש איך מחביון הלב מתרומם זרם של דמעות עד גרוני. ומשם הוא פורץ ועולה עד לעיני. מתאפק אני וכולי רועד מסערת רוח... ואור גדול יורד אל נפשי. הכותל משתנה בין רגע... ואני פרצתי לי דרך בחזקה בין המון הסובבים את הכותל ותמכתי את שתי כפות ידי על שתי האבנים הגדולות ביותר שנזדמנו לי. ופתאום הרגשתי, שאיזה כח עצום וחדש זורם מן האבנים ושוטף ועובר אל תוך פנימיות נפשי. ובו ברגע הרגשתי, שאמונתי המפשטה, שבעבר היתה לנו מדינה יהודית, ותקותי המופשטת, כי בעתיד תהיה לנו מדינה יהודית. — נעשות מוצקות כברזל... מטוהר ונרגע עזבתי את הכותל".

הוי — אין לך אדם שאין לו שעה.

פרק ו

הכותל המערבי וברכת כהנים

"בכל המקום אשר אזכיר את שמו אבוא אליך וברכתיך" (שמות כ, כא).
פסוק זה אמור לענין בית הבחירה ששם נושאים כהנים כפיהם בשם
המפורש. וכתב בעל ה"לקח טוב":

"בכל המקום — יכול בכל מקום? ת"ל: אשר אזכיר את שמי, —
זה בית הבחירה שנאמר: והיו עיני ולבי שם כל הימים (מ"א ט, ג),
ואומר: והיה המקום אשר יבחר ה' אלקיך מכל שבטיך וגו' (דברים
יב, יד)..."

ודרשו בספרי ראה פי' כ"ב:

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי —
נאמר כאן לשום את שמו שם (דברים יב, ה), ונאמר להלן ושמו את
שמי על בני ישראל ואני אברכם (במדבר ו, כז). מה שמו האמור
להלן — ברכת כהנים. אף שמו האמור כאן — ברכת כהנים...
אין לי אלא במקדש, בגבולים מניין? תלמוד לומר: בכל המקום
אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך.
א"כ למה נאמר לשום את שמו שם, לשכנו תדרשו? — במקדש אתה
אומר בכתבו ובגבולים בכינויו".

חז"ל ציינו כאן את הערך המיוחד הנודע לברכת כהנים — בשם
המפורש — בבית הבחירה. מעמד נשגב ומרומם. מלא הוד והדרת
קודש, היה בעת אשר ראתה עינינו "כהנים בדוכנם" המברכים את
עמו ישראל באהבה, ואף הקב"ה נענה כנגדם — "אבוא אליך וברכתיך".
בעוונותינו חרב ביהמ"ק, שיבנה ב"א, ואין לנו שיוור אלא הכותל
המערבי אשר השכינה לא זזה הימנו עולמית. וראה באבן עזרא על
הפסוק הזה שכתב:

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי — פירוש: בכל מקום אשר
אשים זכר לשמי שכבודי שוכן שם כמו שילה ונוב. אם תבוא אל
המקום הנזכר לשמי לבקר אותי — גם אני אבוא אליך וברכתך".

הוא אומר: אם תבוא לבקר את המקום שזכר שמו יתברך שרוי בו —
נתברך ממקור הברכות. מכאן רמז לבקורי הכותל, לפקוד את המקום
אשר השכינה לא זזה ממנו.

עפ"י הג"ל יש מקום לשייך את הפסוק "בכל מקום אשר אזכיר את
שמי" — לכותל המערבי אשר השכינה שרויה בו תמיד.

לפיכך, גדולה ברכת כהנים הנאמרת ליד הכותל, וגדולה שבעתים
הברכה ברוב עם וכפי שרומזו בעל הרוקה אודות שלש מאות כהנים
נושאי־כפים אצל הכותל המערבי. ברכת כהנים מאצל הדום בית אלקינו
בודאי תעורר שפע בעולמות העליונים להארת פנים אלינו ולקיים בנו
"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".

והנה מצינו קישורים מדרשיים אחדים המורים בעין אודות הערך
המיוחד של ברכת כהנים אצל הכותל המערבי דייקא. הפסוק בשיר
השירים (ב' ט') "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ
מן החרכים" נדרש בכמה אנפין, וביניהם לענין הכותל המערבי ולענין
ברכת כהנים.

פסוקי שיר השירים הנדרשים הם (פרק ב' ח—י):

"קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים

מקפץ על הגבעות.

דומה דודי לצבי או לעפר האילים. הנה זה עומד אחר כתלנו

משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים.

ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך".

וזו לשון המדרש במדבר רבה סדר נשא פרשה יא:

"הנה זה עומד אחר כתלנו — זה כותל המערבי של בית המקדש

שאינו חרב לעולם. למה? שהשכינה במערב. משגיח מן החלונות —

בזכות אבות. מציץ מן החרכים — בזכות אמהות...

ד"א: דומה דודי לצבי. מה הצבי הזה מקפץ ממקום למקום

ומגדר לגדר ומאילן לאילן ומסוכה לסוכה, כך הקב"ה מדלג ומקפץ מכנסת זו לכנסת זו (פירוש מהרז"ו: בעת ברכת כהנים שכתוב: ושמו את שמי ואני אברכם, ואין כל הכנסיות מתפללים בכוון שעות רק זו מקדמת וזו מאחרת). כל כך למה? בשביל לברך את ישראל, שנאמר (שמות כ, כא): בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. באי זו זכות? בזכות אברהם אבינו דכתיב כה תברכו, כמה דתימא (בראשית טו) כה יהיה זרעך".

(ד"א): הנה זה עומד אחר כתלנו — אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. משגיח מן החלונות — בשעה שאמר הקב"ה לאהרן ולבניו כה תברכו את בני ישראל, אמרו ישראל לפני הקב"ה: רבון העולמים, לכהנים את אומר שיברכו אותנו? אין אנו צריכין אלא לברכותיך ולהיותנו מתברכים מפיך. הה"ד (דברים כו, כא): השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל וגו'. אמר להם הקב"ה: אע"פ שאמרתי לכהנים שיהיו מברכין אתכם — עמהם אני עומד ומברך אתכם. לפיכך הכהנים פורשים את כפיהם לומר שהקב"ה עומד אחרינו. ולכן הוא אומר: משגיח מן החלונות — מבין כתפותיהם של כהנים. מציץ מן החרכים — מבין אצבעותיהם של כהנים". (פירוש מהרז"ו: ...והכהנים הם רבים ובין ראש לראש יש חלל ודומים החללים כמו חלונות. אך בין האצבעות הם חללים קטנים דומים לחרכים.)

ענה דודי ואמר לי: ואני אברכם, כה תברכו".

ובפסיקתא דרב כהנא פסיקתת ההודש ק"י איתא בקצרה:

"הנה זה עומד אחר כתלנו — אחר כתלי בתי כנסיות ובתי מדרשות. משגיח מן החלונות — מבין כתפותיהם של כהנים. מציץ מן החרכים — מבין אצבעותיהם של כהנים. ענה דודי ואמר לי — ומה אמר לי? יברכך ה' וישמרך וגו'".

ועיין בזהר ח"ג קיד וכתנהומא נשא ח.

צא ולמד עד היכן גדול כוחה של ברכת כהנים לפני הכותל המערבי אשר עליה ועליו נאמר "משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים". גילוי שכינה כפול: מבעד לחרכי הכותל ומבין אצבעותיהם של פורשי הכפים; גילוי בתוך גילוי; ברכה בתוך ברכה; הוד שבהוד; מלכות שבמלכות; רעוא דרעוא.

עוד מצינו בפירוש שיר השירים המיוחס לרמב"ן — והוא לרבי עזריאל — על הפסוק הנ"ל — קול דודי וכו' :

"דומה דודי לצבי או לעפר האילים —

אין דעתי נוחה (לשון מנוחה) בכל המקומות אשר מתהלך שם ; בסנה, בסיני, באוהל מועד ; עד שיהיה שוכן בבית המקדש בכותל מערבי, כמו שאמרו רז"ל לא זזה השכינה מכתל מערבי שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח משם ומשקיף על בני"א".

ובמדרש תהלים מזמור ז' :

"אמר רב אחא : א"כ בזכות מי אנו עומדים בזכות ברכת כהנים".

עוד שנינו במדרש הגדול, נשא ז' כ"ץ :

"ללמדך שזכות ברכת כהנים עומדת להן לישראל בעולם הזה ולמות המשיח".

ובפרק השלום (במסכתות הזעירות) :

"אמר רבי יהושע : גדול הוא השלום שבית כהנים נכרתה בשלום שנאמר : הנני נתן לו את בריתי שלום.

רבי יוסי הגלילי אומר : גדול הוא השלום שבשעה שמלך המשיח נלה לישראל אין פותח אלא בשלום שנאמר : מה נאוו על ההרים גלי מבשר משמיע שלום".

להלן מובאים שלשה מאמרים מן העתונות המבטאים את ההתרגשות הכללית ואת חרדת הקודש וגודל השעה בחג השבועות הראשון אחרי גאולת הכותל, וכן בעת המעמד הנשגב של ברכת הכהנים ההמוניים ליד הכותל המערבי. ראויים הדברים להכתב בספר למען לא ימוש זכרם מלבנו.

מול הכותל המערבי בחג השבועות * (תשכ"ז)

אם מזה שנים צפינו בכליון עינים ליום שבו נוכל לעמוד ליד הכותל המערבי שריד בית קודשנו לשפוך שם לפני הבורא צקון לחשנו, הרי שבימים האחרונים גברה הצפיה עד אין ערוך, והתחלנו למנות את השעות הספורות עד השעה שבה יפתח הדרך לפני המון המבקרים.

* מאת הרב יצחק יהודה הרשקוביץ.

לאחר שערכנו תיקון ליל שבועות וסיימנו תפילת שחרית עם הנץ החמה, שמנו פעמנו אל העיר העתיקה בשעה מוקדמת בתקוה כי לא יהיה דוחק רב, ויעלה בידינו להיות שם ברווחה, אם כי לעולם לא אמר האדם צר לי המקום...

אך מיד כשיצאנו לרחוב נוכחנו כי טעות היתה בידינו. הרחוב המה מאדם. מכל עבר ופינה נשפך נחל של בני אדם, זרם של אנשים פרץ ועלה מכל הרחובות והתאחדו לזרם אדיר בואך הר ציון. לעולם לא אשכח את התמונה המרהיבה שנגלתה לעין. כל הדרכים מוליכות אל הכותל... באופן ספונטני פרצו האנשים בשירה ובריקוד סוער, מבלי להבחין בין מי ולהיכן נקלעו. וכך ראינו חיילים ליד חסידים חובשי קפוטת, זקנים עם נערים, אשכנזים עם ספרדים, מי הבחין בהבדלים? כל המחיצות נפלו ובטלו כלא היו. אכן, הכלל של "כל ישראל חברים" בא לידי ביטוי נפלא בהזדמנות זו. כולנו השנו זאת בכל מהותנו. שירה אדירה של "יבנה, יבנה המקדש"... הדהדה בחוצות, וכולם נסחפו בהתלהבות העצומה שאחזה בכולם. לידי צעד אישיות מדינית יחד עם כולם. סירב ליחס מיוחד, כיון שהרגיש כי את המעמד אפשר לחוש ביתר שאת כאשר נסחפים בתוך זרם האנשים המשולהב.

מפעם לפעם ליד מחסימים עצרו השוטרים את הקהל כדי שלא תתהווה סכנה עקב הלחץ הגדול. אין איש מתרעם, כולם מרגישים כי עתה כל העם פועל כחטיבה אחת באחדות עילאית, וכל אחד דורש טובת הכול. איש איש מפנה מקום לחבירו, כי אהבה עזה לכל בן-ישראל יוקדת בלב כולם. אמנם, "ואהבת לרעך כמוך" בא לידי ביטוי נשגב ביותר.

צועדים אנו בתוך ההמון הגללה, ועדיין אנו תוהים ובוהים האמנם אנו באמת פונים אל הכותל? האמנם רק שבוע חלף מאז ישבנו במקלט והתפללנו אל הבורא שיציל אותנו מידי המרצחים המתנכלים להכחידינו? מי פילל ומי מילל כי תוך ימים ספורים נעלה כולנו ברגל אל שריד בית קדשנו? מעגלים של חסידים מתקרבים בריקוד סוער אל הזרם העולה במעלה ההר. כל בית של חסידים מתלכד לריקוד סוער במעגל, ובדרך זו רוצים הם להגיע יחד אל "הכותל" כדי להתפלל

שם את תפילת המוסף שהותירו עדיין. מביט אני אל תוך עיני הקהל הנחפז להגיע אל המקום הנכסף, ורואה אני מין ערגון עילאי, כיסופים של קדושה הנובעים ממקור טהור, ממעיינות הטוהר והזך של הנשמה, אשר בימים הללו נודככה בכור ההיתוך של הפחד והאימה בקדושה וטהרה עילאית ביותר. וכאילו מאליו פורצת בקשה אל "אלקים שור נא את הקהל הקדוש הזה, ראה צמאון נפשם, לא צמאון למים, לא רעב ללחם, כי אם אל קדושתך הנשגבה, רווה צמאונם, ומלא תחינתם האילמת: תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך". אפשר היה למשש בידים את הכיסופים של כולם, מקטן ועד גדול, מעולם עדיין לא ראיתי קהל כה מגוון בתשוקה כה עזה ללקט פירווי קדושה ממקור הקדושה.

והנה נחשול האנשים מגיע אל הכותל הנכסף. לכאורה כותל "רגיל" עם אבנים קשוחות, בכל זאת הוא מבטא כל כך הרבה "ואומר" כל כך הרבה, וכן, גם אזנים לכותל הזה...

לפתע נוכחתי לראות שעומד אני פנים אל פנים עם הכותל. שמחה ועצב מהולים בקרבי, שמחה על שסוף סוף זכיתי לעמוד במקום מקודש זה, ועצוב על כי רק כותל אחד יחיד אנו רואים:

המלים נעתקים מן הפה, אין אומר ואין דברים. רק תפלת מוסף אנו מתפללים, ומצטרפים אל אחד המנינים מתוך מאות המנינים הנוצרים כהרף עין. עתה, מקבלים המלים "ומפני חטאינו גלינו מארצנו" משמעות אחרת לחלוטין, לנגד עינינו עוברות התמונות שצוירו בדמיונונו — מתוך לימוד בספרים — של "כהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם", ודמעות שוטפות את פנינו למראה "ישראל במעמדם". דמעות חמות ורותחות פורצות מעין כל ולעיני כל, ללא בוש. והדמעות מנקות וממקרות כל שמץ של לכלוך שנותר עדיין בלב האדם. כל הבקשות שהועדנו לעצמנו להתפלל עליהם בראשית דרכנו, נדחקו ופינו מקום לבקשה האחת והיחידה שמילאה באותו רגע את כל ישותנו: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו מלך רחמן שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו" — מי מסוגל לחשוב עתה מחשבות קטנוניות...

נפרדים אנחנו בנשיקה מאבני הכותל ופונים חזרה לביתנו. איה הלב שלא נימוח ונמס בכור האש של התלהבות זו ? איה הלב שלא נתפלץ על שראה בית קדשנו בחורבנו. ואי האדם שלא חזר משם עם ההרגשה כי בידינו עתה לזכות לגאולה השלימה. — "היום" אם בקולו תשמעו... בדרך שוב רואים את נפילת המחיצות, עדים אנחנו לגילויי אהבה ורעות שלא ראינו מעודנו, לוחצים ידי כל חייל העומד לצדי הדרך, רוצים להוכיח לו את הוקרתנו לפעולותיהם, וממש מתאפקים מלחבקם ולנשקם, ולהרימם אל על בשמחה.

בדרך שואלים אותי שני אנשים "מפשוטי עמך": "אמור נא, האם עדיין רחוק מועד ביאת המשיח ? אמור, מה אומרים חכמי ישראל"... וחושב אני באותו רגע, אמנם מה טוב היה להציץ לרגעים ספורים אל מאחורי הפרגוד ולשאול את האיש לבוש הבדים, מה מבטאות תמורות התקופה עבורנו, האמנם אלה הם פעמי הגואל הראשונים המתקרבים והולכים ? האמנם אלה הם נצוצי הגאולה המתעופפים מעל לראשנו ?

ואולי אין התקריות האחרונות אלא שלב נוסף בתהליך האחרון של שלשלת העקבתא דמשיחא אשר אותו אנו חיים. איה פותר ? ומאחר שאין לנו עסק בנסתרות, אין לנו אלא להתפלל לגאולה השלימה שתהיה במהרה בימינו אמן.

עם ההמונים בברכת הכהנים ליד הכותל*

מחזה שלא יישכח הוא קהל־הענק שהצטופף לתפילת שחרית ו"ברכת הכהנים" ברחבת הכותל המערבי. תפילה איכותית אדירה שכוון, מפיות רבבות אנשים, נשים וטף — קשה לתאר ולמצוא לה דוגמה. לבבות של המוני יהודים פועמים יחד והקול מפי כולם בוקע ועולה במקצב אחד, משהו ממה שאנו יכולים לתאר לעצמנו מן העולה ממאמר חז"ל: "נעשו ישראל אגודה אחת", כאשר התקוה הגדולה מופנית להמשכן: "מיד הן נגאלין".

* מאת י' שפיגל.

המונים גוהרים, ממלאים כל הסימטאות, מצופפים את כל המעברים, וכולם פניהם לעבר מזרח, כולם משתוקקים לרגע הגדול שבו תיעשה תפילת-הצוותא במורא וברגש, בהשתפכות הלב ובדמעה חמה. ולא יודעים מי הקדים את מי, כי מי שבא ומתי שבא כבר מצא קהל גדול הממלא את הרחבה, ממלא כל פינה אפשרית, עומד במקומות שמשם אפשר לצפות ולראות, מטפסים על הגדרות וקירות-התמיכה ופותחים בתפילה.

ואינך יכול שלא לתמוה לרגע על עצם ההצלחה של יוזמה מבורכת וקדושה זו של יהודי יקר אחד, אשר בלהטו החסידי, בדביקותו הגדולה ובאהבת ישראל היוקדת שבו הוא מצליח בפרסום מועט יחסית — להביא לכינוס כה גדול של אנשים המבקשים רגע כזה של הזדככות והתעלות ומבקשים להתברך בברכה המונית של מאות רבות של כהנים שביחד משמיעים את הברכה המשולשת בתורה. יהודים כואבים את כאב עם ישראל, ומי יהודי המתפלל שלוש פעמים ביום על גאולת ישראל, על הירות עמו ועל יציאה מן השעבוד בכל הצורות והאופנים — שלא יאחו יקוד והתלהבות ולא ילך להשתתף בתפילה המונית שכזו? וכך באמת באו מכל המקומות, נהרו בכל הדרכים, יהודים-של-בית-כנסת בלבד, עם תכלית אחת וכוונה אחת: להתפלל ולעורר רחמי-שמים על עמו ישראל.

המונים מתעטפים בטליתות ומתעטרים בתפילין, וזה כשלעצמו כבר מחזה נדיר ומרומם. ורבים אחרים באים ומצטרפים לתפילה לאחר שהתפללו את תפילת השחרית קודם לכן. הכל מכוונים ומתכוונים להיות ביחד באמירת "שמע ישראל" ולאחר מכן בחזרת הש"ץ. התפילה נאמרת בדביקות ובחום, ואילו לקריאת "שמע ישראל" מצטרף כל ההמון וקול אחד מכריז ביחד על יחוד האלוהים בפסוק האמונה היסודי שלנו מאז ומתמיד, באותו פסוק שבו קידשו אבותינו שם-שמים ובאותו פסוק שבו מזדהים כיום יהודים מקדשי-שם בארץ הדיכוי והשביה, ארץ רוסיה.

אך עיקר התפלה נכנס לשיא עם ההכנה לחזרת הש"ץ. שמים לב לכל מלה היוצאת מפיו, מאזינים במיוחד כשהוא מדגיש את תפלת

הגאולה ותפלת רפאנו ותפלת "תקע בשופר". דמעות נושרות מאליהן מעיני רבים ומתרגשים יותר ויותר כשהחזן מגיע לתפלת "רצה" והשפתיים ממלמלות מעצמן את סיומה "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים".

והנה מגיע רגע השיא, כאשר השטח שלאורך הכותל מלא מאות מאות של כהנים ולפתע שומעים קול אדיר ואחיד, מצלצל כמנגינת-פלאים המפעימה את כל גימיה הנפשיות: "ברוך אתה ה'... לברך את עמו ישראל באהבה"! וקריאת "אמן" אדירה בוקעת ופולחת את חלל האויר מכל העברים שבהם מצטופפים המוני המתברכים. וכזה מימים קדמונים קולטים האזנים הקרועות לרווחה את ה"דו-שית" שבין החזן והכהנים: "יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום"! המלים המסוגלות לחצוב לב אבן ולהחדיר להט של אמונה אצל כל אחד.

ההמונים מרותקים למקומותיהם, ממשיכים בדביקות באמירת תחנון, שומעים את קול תקיעת החוצצרות, אומרים ביקוד תפלת "אבינו מלכנו" פסוק בפסוק והלב רוחש וגואה על גדותיו.

אתה עולה קצת מעלה ורואה את אוכלוסי ישראל בהמוניהם, אתה רוצה לומר "ברוך חכם הרזים", ברוך הוא וברוך שמו שכך מייחלים לו בניו הטובים, שכך מפילים הם תחינתם בפניו, שכך הם מתכנסים ביום חול רגיל כדי להביע את רגש-האחריות לכלל ישראל, את הרצון והכמיהה לראות בישועתו ובפדות-נפשו.

ברגע כזה אתה שוכח כל טירדות פרטיות, אתה יוצא מתחום הפרט האנוכי שלך ומתייחד ומתאחד עם כלל ישראל וכלל ישראל מתאחד עם קוב"ה ואינך יכול אלא לומר: "אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלוהיו"!

ברכת כהנים בגשם שוטף*

הגשם השוטף, הסערה העזה שהצליפה על פני אלפי המתפללים שנוכחו בשעת ברכת הכהנים ההמונית, שהתקיימה בחול המועד של

* מאת ד' איינר.

פסח תשל"א, הצליפו בעיקר על פני אלה, שעדיין לא התרגלו לעובדה שאכן הכותל המערבי איננו אתר היסטורי לתיירים, שאיננו מקום עליו ניתן להתווכח האם מותר שם לתת דריסת רגל לאלה המבקשים לרמוס את קדושתו, שאיננו מקום עליו ניתן להתמקח מי הוא הבעלים, האם המאמינים בקדושתו ובאים אליו כדי לשפוך שיח לפני מי שהשרה את שכינתו במקום הזה, או אלה שאינם מסוגלים לעכל שאין לידו מקום לתפלה מעורבת של גברים ונשים.

שום אירוע, שום טקס, שום מיפגש או כנס לא היה בכוחו למשוך במזג אויר חורפי כזה אלפי אנשים. שום אישיות במדינה, שום נואם, המאורע הכביר ביותר לא היה בכוחו למשוך אליו למשך למעלה משעתיים קהל של אלפים, ביניהם נשים וילדים, ישישים וחלשי כוח. שעמדו בגשם השוטף, בסערה העזה שכמעט מוטטה אותם, אך ורק כדי לקבל ברכת כהנים.

ואני אברכם!

זוהי הבטחה אין גדולה הימנה, שאין בטוחה הימנה. לזכות בודאי לברכתו של הקב"ה בעקבות ברכת הכהנים, לאו כל אדם זוכה לכך, וכבר אמר מרן הגאון מבריסק זצוק"ל, שאם אנשים נוסעים אלפי פרסאות לקבל ברכת רבם, כל שכן וכל שכן שאין ערוך לברכת כהנים המבטיחה ישירות ברכת ה'.

המאורע הזה עבר כמעט ללא תגובה מיוחדת מצד העתונות החילונית. רק כמה שורות מסרו על הסנסציה שבדבר, אולם אף אחד לא התעכב על מסירות הגפש הפועמת עדיין בלבם של רבבות אנשים פשוטים, שעזבו את מלאכתם, את סדנותיהם, מסחרם, ומשרדיהם, ורצו, נדחפים על ידי הסערה, מוצלפים על ידי הגשם השוטף — כדי לקבל ברכת כהנים.

ללמדך שהיהדות הדתית לא נס ליחה לקבל עול מלכות שמים בכל התנאים. ומה לי גשם, ומה לי סערה עזה, כשאני עומד לקבל ברכה במקום המבורך הזה?

הכנס הזה של אלפי יהודים, בניהם של הכהנים שורקו את מפתחות המקדש כלפי מעלה, ונשלחה כפיסת יד וקבלה את המפתחות —

בשעה שהמקדש עלה באש. צאצאיהם של כהנים גדולים שעלו בסלודים ושאלו את האיש העומד מאחורי הפרגוד מה דינם, וקבלו את דין היסורים כדי לקדש שמו יתברך. בני הדורות שמלאו את כל העולם באמונה טהורה, שאין שעל בכל העולם אשר עליו לא דרכו רגליהם בשעה שהלכו למות למען אמונתם, למען הרגע הזה שרגליהם ידרכו במקום המקודש הזה.

ברכת כהנים זו, משמשת לקח טוב לכל אלה שיש בדעתם לשנות אף כמלאו נימה את מקומו המקודש של הכותל המערבי, המבקשים בדרכים-לא-דרכים לכפות את ההיסטוריה המחוללת על ידם, גם על הכותל וקדושתו.

הם למדו, כי היהדות הדתית המוותרת בזמן האחרון על עמדותיה האחרונות, המרכינה את ראשה בפני כל אמרכל קטן, המפחדת להוציא את ראשה מחוץ לד' האמות שנקבעו בשבילה על ידי המלכות, אותה יהדות איתנה לשמור על שארית הקדושה בכל מחיר. אולם יחד עם זה מהווה היום הזה קטרוג, ח"ו, עלינו.

כי אם אנו מסוגלים למבצע כזה, אם עדיין מקננת בנו ההעפלה על ההר למרות כל הקשיים, למה אנו רדומים במשך כל השנה, למה אנו מרשים לאחרים לרכוב על כתפינו, למה אנחנו מרשים שלעינינו יעשקו עמלנו, יחללו את כל הקדוש לנו.

אם אנחנו מסוגלים לעמוד מול הסערה הזו, למה איננו מסוגלים לעמוד מול סערות קטנות של אנשים קטנים בשל ענינים קטנים? למה אנחנו נרתעים מפני מלחמות קטנות שמנהלים נגדנו יום-יום. היכן הכח הנפשי שלנו שנתגלה בימים אלה?

יזכור הם האלפים המוכנים ללכת למען השבת, הכשרות, טהרת המשפחה, חינוך הבנים והבנות, הרחבת לימוד התורה ועוד ועוד ענינים שהברכה נגזרת אחריהם ושבלעדיהם איננו עם.

היכן הכותל המערבי, המזרחי, הצפוני והדרומי — בבתינו, ברחובותינו, בכנסת, בעירייה, בעתונות, ברחוב?

ברכת כהנים תחת מטר סוף

מצוה להתפלל לתשובתם של עוזבי תורה

שמא תאמר: כיצד נוכל לדבר גבוהה גבוהה אודות עם ישראל דהאידנא? כיצד נוכל לסקרו בסקירה אחת בו בזמן שרבו גם רבו פריצי עמנו המולזלים במצוות התורה ואת אמונתם ודתם השליכו אחרי גום? איככה נצביע על תקופתנו כ"אתחלתא דגאולה" כאשר עינינו תחזינה התדרדרות דתית נוראה? ואף גם זאת שהממשלה ושלטון המדינה הם בידי חילוניים הרחוקים מתורת ישראל. יתר על כן שם שמים מתחלל במדינת ישראל בה מתחנכים רוב הילדים והדור הצעיר במוסדות חינוך חילוניים ללא אמונה ולכפירה בתורה ובמצוות. דור שלם כבר הועמד מתוך חינוך זה וביניהם כנענים שונאי ישראל ותורתו. חילול ה' נורא קים בענין השבת המתחללת בראש חוצות ע"י מוסדות הממשלה. לא אחת שומעים אנו על כפיה לעבוד בשבת. שאלות "מיהו יהודי", "נשואי תערובות", נתוח מתים, פריצת גדרי צניעות ועוד ועוד. ואם כל זאת באתנו "איך נשיר שיר ה'" אצל הכותל בשמענו את השכינה מייללת "אוי לי, בני היכן אתם", "אוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם".

אכן על דא קא בכינא, ועל זאת ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה. חוב קדוש יש על כל מי שיש לו אפשרות להשפיע ולהפיץ אור התורה בחוגים אשר אינם יודעים מאומה בעניני התורה ומצוותיה. אמנם כעת נשתנה קצת המצב לטובה שחוגים אלה רוצים לשמוע ולהדבר עמנו ומאידך ישנם בין שומרי דת חוגים שונים הפעילים להשפיע ולהסביר ולהאיר אבל הכחות מצומצמים מאד ורוב החילונים המה בכלל "תינוק שנשבה בין הגוים" שלא מגיע אליו קול תורה אמיתי.

אולם בשום אופן אין הצללים מכבים את האורות. למרות נקודות התורפה לא נוכל להתעלם ולהכחיש את נפלאות הבורא עמנו ואת סימני ה"בעתה" המבצצים ועולים בכרם ישראל.

צריכים להודות להשי"ת שזכינו בארצנו לקיבוץ של לא פחות מששים רבוא (וי"א פעמיים ששים רבוא) שומרי מצות יראים ושלמים וא"י היא מבצר התורה של כלל ישראל בעולם כולו. יש לנו ת"ל קרוב לשלש מאות מוסדות של ישיבות גדולות וקטנות וכוללים שבהם לומדים רבוא וחצי, מלבד תינוקות של בית רבן ותלמודי תורה. אור גדול זורח ממוסדות תורה אלה ועתיד הוא לגרש את החושך, ובזכות קהל שומרי אמוני ישראל נעשו לנו כל הנסים באה"ק.

אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ולהרבות בתפילה ובתחנונים לפניו שיערה רוח ממרום וישיב לבותם של התועים. ראוי לנו, להתפלל יום ביום בכל אתר ואתר, להתגשמותה המלאה של נבואת יחזקאל (לו, כז) "וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם וגו', ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם". וכשם שנתקיימה לעינינו ההתחלה של ההבטחה — וקבצתי אתכם — אנו מלאי תפלה ותקוה שתתקיים גם סופה: "וזרקתי עליכם מים טהורים".

מן הראוי לברר כאן שמצינו לחז"ל שציינו כחייב מיוחד להתפלל על תועי דרך שישבו בתשובה וישבו לצור מחצבתם ואמונתם. תפילות אלו — לחזרתם בתשובה של תועי דרך — כדאי שתאמרנה אצל הכותל המערבי "תל תלפיות", "תל הפיות" — המקום בו חשים אנו בקדושה ובטהרה הגובעת הימנו, המקום בו מרגישים כל ישראל משהו מהתגשמותה החלקית של הנבואה "וזרקתי עליכם מים טהורים".

יש להדגיש שחלק גדול מן החילוניים שבאו ארצה אלמלא נותרו בגלויותיהם הרי הם או דורותיהם היו נטמעים ומתבוללים לגמרי ואובדים לעם ישראל כליל. ואנו תפלה ותקוה שבזכות מסירות נפשם להגן על הארץ ולבנותה יערו עליהם מן השמים רוח טהרה

שהם ודורותיהם ישובו ויתקרבו לאביהם שבשמים, והעם ההולכים בחושך יראו אור כמו שהובטחנו ע"י הנביא: לעת ערב יהי אור. איתא בזהר (ח"א, קה):

"אמר רבי: מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב. ואמר רבי: אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקב"ה לתרח מן העולם כשהיה עובד עבודה זרה לא בא אברהם אבינו לעולם. ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם."

ואמרו בברכות י' ע"א:

יתמו חטאים (תהלים קד) — מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב כ' אלא בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה (שיכלה יצר הרע) ורשעים עוד אינם. בעי [ר"מ] רחמי עליהו והדרו בתשובה."

ושם נז ע"ב איתא שגם על רשעי ישראל אפי' עובדים ע"ז, יש להתפלל שישובו לדרך הישר, ואין להתפלל על הרשעים שימותו. ומה שתקנו בברכת "ולמלשינים" והודים מהרה תעקר, כבר הסבירו שהכוונה למסיתים ולמדיחים שעליהם נאמר "באבוד רשעים רינה". ועי' במדב"ר רות פ"ג ובתענית כג ע"א ובסוטה יד ע"א.

בתפלת "עלינו" אנו מתפללים: "כל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ".

בתפלת י"ח בכל יום אנו מזכירים בברכה החמישית: "השיבנו וכו' והחזירנו בתשובה", וכונת התפילה גם על הרשעים, וכמ"ש הטור שיש בה ט"ו תיבות כנגד ט"ו תיבות שבפסוק ישעי' נה, "יעזוב רשע דרכו". ובענין סיום התפלה "הרוצה בתשובה", מפרש בעי' שנאמר "אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה".

כמו"כ בתפילת נעילה — בסיום היום הקדוש — אנו מתפללים: "אתה נותן יד לפושעים וימינך פשוטה לקבל שבים" ואמרו בברכות יב ע"ב:

"אמר רב"ח סבא משמיה דרב. כל שאפשר לו להתפלל ולבקש

רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר (שמואל א. יב) גם אנכי חלילה לי מחטוא לשם מחדול להתפלל בעדכם".

עוד אמרו בברכות ז ע"א :

"תניא אמר ר' ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים... אמרתי יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמין את כעסך. ויגולו רחמין על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפני משורת הדין.

תפלת כה"ג בקדש הקדשים ביום"כ היתה שהקב"ה ימחול לעוונות תורה ויתנהג עמהם לפני משורת הדין.

ומצינו תפילה מופלאה במשנה ברכות כה ע"ב :

"ההולך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה ואומר הושע ה' את עמך את שארית ישראל בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך".

ואמרו שם :

"מאי פרשת העבור ? — אמר רב חסדא אמר מר עוקבא : אפי' בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברת יהיו כל צרכיהם לפניך. א"ד. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא : אפי' בשעה שהם עוברים על דברי תורה ולשון פרשת העבור — שהן פורשים לעבירה, רש"י יהיו כל צרכיהם לפניך".
(ויש בראשונים פירושים אחרים ואכמ"ל).

ובס' "יערות דבש" (ה"א בברכת רפאנו) כתב :

"וכן ראוי מאד להתפלל על כל איש ישראלי מפאת שאין לך איש מישראל שאין לו חלק ויד במצות וחיתה נפשי בגללו. ואם הוא רשע גמור פשיטא שיש להתפלל בעבור בריאותו לבל ימות חייב, כי אם ימות בלי תיקון ח"ו ויחסר אבר מגוף גדול שהוא כללות ישראל, ואין השכינה שורה על גוף פגום".

וכן ביאר בס' ערבי נחל בדרוש לה"ה דף 20 (שנת תקנ"ג) כי כל ישראל יחד הם כגוף אחד, וז"ל :

"הצדיקים שבדור הם בחינת ראש, ויש גם בחינת ידים ובחינת גוף. וכמו שאי אפשר לגוף בלי ראש ובלי רגלים, לכן כל תפלה שאין בה ממושעי ישראל וכו' כי הכל שיעור קומה. וכמו שא"א לגוף בלי ראש ובלי רגלים, ואם חסר אחד מכל האברים אין כאן שיעור קומה כך צריך גם פושעי ישראל והכל גוף אחד, וחבנ".

תפילה נוספת המובאת בלקוטי מהר"ן דף קמח ורצד :

"בדורות הללו החלושים והעיפים מאד מאד. בעקבות משיחא. אשר הסטרא אחרא מתפשטת לארכה ולרחבה מחמת שקרוב לבא עתה. וימיה לא ימשכו. כי בא יבא משיח צדקנו לא יאחר. ויעביר רוח המומאה מן הארץ. על כן עתה סמוך אל הקץ מתגבר ומתפשט היצר הרע והסטרא אחרא מאד מאד ומתגבר מאד להחליש דעת של כל הרוצים והפצים ליכנס בדרכי הכשרים האמתיים, מלא רחמים, חומל דלים, אתה יודע כל זה, ואתה יודע שלגודל התגברותם והתפשטותם אין בידינו לעמוד כנגדם, כי אם אתה לבד תעמוד בעדינו. ותלחום מלחמותינו, ברחמיך וחסידיך ובטובך הגדול שאינו נפסק לעולם.

מלא רחמים עשה את אשר בחוקיך נלך ואת משפטיך נשמור. וקיים לנו מקרא שכתוב ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם. והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם. וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים. והושעתי אתכם מכל טומאותיכם וקראתי אל הדגן והרבתי אותו ולא אתן עליכם רעב. ונאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני. לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי. אל תעזבני י"י אלקי אל תרחק ממני. חושה לעזרתי א-דני תשועתי. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך י"י צורי וגואלי.

פרק ח

מצות לימוד זכות על ישראל

הפרק דלעיל עוסק בחיוב אשר בינינו לבין המקום להתפלל גם על הרחוקים שלא ראו אור, ועל אלה שנתרחקו, שמן השמים יערה עליהם רוח טהרה להחזירם לשרשם ולחסות תחת כנפי השכינה. להלן יובאו מקורות מדרשיים המורים שמלבד ענין התפילה לחזרתם בתשובה של תועי הדרך יש לנו עוד להתבונן בדברי חז"ל ולראות עד כמה מוטלת עלינו החובה ללמד זכות על ישראל. אפי' ברשעותם ובכשלונם — מן הראוי לנו ללמד סניגוריא ולהמליץ טוב בעד עמך בית ישראל.

כמובן שאין זה מונע מלהטיף מוסר לעוזבי התורה שכן נצטוינו בתורה "הוכח תוכיח" וישנם הלכות איך ומתי להוכיח.

מצינו בתנחומא שפטים ה, (בתנ"י שם ובתנחומא קטעי הגנוזה בגז"ש ח"א דף קלא):

"ושפטו את העם משפט צדק, שיהוא מטים את העם לכף צדק. אמר ר' יהודה ב"ר שלום שיהוא מלמדים עליהם לכף זכות לפני הקב"ה. ממי את למד מגדעון בן יואש, היו ישראל בצרה והיה הקב"ה מבקש אדם שיהא מלמד עליהם זכות, ולא היה מוצא, שהיה הדור דל ממצות וממעשים טובים, כיון שמצא זכות לגדעון בן יואש. כו', אמר לו הקב"ה קיימת מצות כבוד, כדיי אתה שיגאלו בניי על ידיך, מיד וירא אליו מלאך י"י ויאמר אליו י"י עמך גבור החיל, ויאמר אליו גדעון בי אדוני, ויש י"י אתנו, ולמה מצאתנו כל זאת, ואיה כל נפלאותינו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר, הלא ממצרים העלנו י"י ועתה נטשתנו י"י, ויתננו בכף מדין כו' אם צדיקים היו אותם (שהוציא ממצרים) עשה לנו בזכותם, ואם

רשעים היו כשם שעשית להם ניסים כך עשה לנו ניסים. אמר לו הקב"ה חייד סיניגוריא על בני אתה מדבר, וכדיי אתה שאדבר עמך, שני וי[פן] אליו י"י ויאמר לך בכחך זה והושעת את ישראל מכף מדין. הלא שלחתיך, מהוא לך בכחך זה, זו זכות שלמדת על בני, הוי ושפטו את העם משפט צדק שיהוא מלמדים על הדור זכות. וכן את מוצא באדם [שלמד] קטיגוריא על [דורו] מיד נפגע בו, ומי[ניין שכן ה]וא, אלא בשעה שבא אלישע ואמר כעת מחר יהיה סאה סולת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שמרון, מה כתוב ויען השליש אשר למלך נשען על ידו, ויאמר הנה ה' עשה ארובות בשמים יהיה הדבר הזה כ', אמר לו אלישע הנך רואה בעיניך ומשם לא תאכל [אמר ר' יהודה הלוי] בי"ר שלום הנה י"י עושה ארובות בשמים, [אמר] להם לדור הזה הרשע שמעשיהם דומים לדור המבול שכתוב בהם וארובות השמים נפתחו, והוא עושה ניסים, אמר לו הקב"ה את למד קטיגוריא על בני שני ויאמר לו הנך רואה בעיניך מה [עלתה לו וירמסו אותו העם בשער] וימת, הוי ושפטו את העם משפט צדק."

עוד דרשו בפתיחה למכילתא קא :

"וכן תמצא האבות והנביאים היו נותנים עצמם על ישראל, במשה הוא אומר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, אם ככה את עושה לי הרגני הרוג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי (במדבר יא, טו). בדוד מהו אומר (ש"ב כד, יז) הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו תהי נא ידך בי ובבית אבי. בכל מקום אתה מוצא האבות והנביאים נתנו נפשם על ישראל".

ובמדרש הגדול פ' תשא :

"ר' מנחמא בשם ר' תנחום אומר כל פרנס שאינו משחית נפשו ומשליכה על ישראל אינו פרנס, במשה הוא אומר אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא. ביהושע הוא אומר בי ה' מה אומר (יהושע ז, ח) בי ולא בהון. בדוד הוא אומר ה' אלקי תהי נא ידך בי ובבית אבי ובעמך לא למגפה (דהי"א כא, יז). לא כדרך שעשה הושע בן בארי, בשעה שא"ל הקב"ה הושע, בני חטאו מה אעשה להם, אמר לפניו רבש"ע העולם כולו שלך הוא, ימחו על שחטאו על קדושת שמך, ואתה יכול לברוא אומה אחרת. אמר הקב"ה בשר

ודם זה אכזרי הוא, הריני מנסהו כו' בני אברהם יצחק ויעקב, אוהבי בחירי, ידידי, בני וממלכת כהנים. איך לא אחוס ואחמול עליהם, מיד הרגיש בעצמו שחטא ועמד וביקש רחמים על עצמו ועל ישראל כו'."

ואיתא בזהר בראשית בהשמות דף תקה.

"דניחא ליה לקב"ה מאן דיימר טבא על בנוי מנא לן מגדעון בר יואש דלא הוה זכאי ולא בר זכאי ומשום דאמר טיבותא על ישראל אמר ליה קב"ה (שופטים ו) לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה טיבותא דאמרת על בני".

ובסנהדרין קיא :

"א"ל ר' יוחנן לא ניחא למרייהו (אין הקב"ה רוצה שתהא דן את ישראל כל כך לכך חובה) דאמרת להו הכי".

ובברכות לא :

"ואמר רבי אלעזר : אליהו הטיח דברים כלפי מעלה, שנאמר (מלכים א, יח) ואתה הסיבות את לבם אחורנית. אמר רב שמואל בר רב יצחק : מנין שחזר הקב"ה והודה לו לאלהיו : דכתיב (מיכה ד) ואשר הרעותי. אמר רבי חמא ברבי חנינא : אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל, (רש"י : שמעידין שיש ביד הקב"ה לתקן יצרנו ולהסיר יצר הרע ממנו) חד דכתיב, ואשר הרעותי. וחד דכתיב : הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. וחד דכתיב : והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. רב פפא אמר מהכא : ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו".

חז"ל ציינו והדגישו כי יצר הרע שנברא באדם הוא המפתהו ומוליכו שולל, ומה יעשה התינוק שנשבה ואין לו תורה תבלין ? וע"ז אמרו בברכות י"ז ע"א :

"רבי אלכסנדרי בתר צלותיה אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצונו לעשות רצונך ומי מעכב [שאין אנו עושין רצונך] שאור שבעיסה [היצר הרע שבלבנו המחמיצנו] ושעבוד גליות. יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם".

הדגשה מיוחדת בחז"ל היא ללמד סנגוריא על עם ישראל כולו בשל הצרות והיסורים שפקדוהו.

ועל כך שנינו בעירובין פ"ד סוף ע"ב:

"אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר לכן שמעי נא זאת עניה ושכורת ולא מיין".

"מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו" עם ישראל הריהו בבחינת "שכורת ולא מיין". רוח עושים עברה בעם ויכלנו איפוא לפטור מן הדין.

המאמרים הנ"ל אמורים על עוזבי התורה בכל הדורות. והנה, בעזה"ר, בדורותינו רבו גם רבו המתרחקים, דור שנתגדל בין שתי מלחמות עולם לא חונך — ברובו הגדול — על ברכי האמונה הצרופה והתמימה. זה דור שהי' ריק מתורה ומצוות, ולא עוד אלא שמוריו המה מתעיו ומסיתיו והם שהרחיקו אותו מכל הקדוש לישראל והריהו בכלל תינוק שנשבה. הפורענות האיומה ביותר שניתכה עלינו בדור זה היא השואה שבה נשרפו ששה מליונות מאחינו בני ישראל, וחלק גדול מהמובחרים שבהם, ובתוכם כמיליון תינוקות שלא טעמו טעם חטא. דור שמלחמות עולם עטו עליו, שדם הורג מנת חלקו, ובקנה מדה אשר לא היה כמותו מאז ומעולם. דור חלש זה לצערנו לא עמד בנסיון הנורא של השואה, ועל אותו הדור הטילה השגחה פרטית מן השמים שיבא לבנות את הארץ ולהגן עליה — אין פלא שישרך את דרכו ויעזת אורחותיו. תקותינו שבזכות מצות בנין הארץ והגנתה ירחמו עליהם מן השמים לקרב לבם לאביהם שבשמים.

כיו"ב מצינו בשם התנא הגדול — רבי שמעון בר יוחאי במסכת ברכות מה ע"ב:

"אמר חזקיה אמר ר' ירמיה משום רשב"י: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, מיום שנבראתי ועד עכשיו, ואלמלא אלעזר בני עמי — מיום שנברא העולם ועד עכשיו. ואלמלא יותם בן עוזיהו עמנו — מיום שנברא העולם עד העולם".

צדיקי עולם וזכותם עומדת להם להגן על בני דורם ועל דורות הרבה.

צדיקי עולם המה מסנגרים על דורם ועל כל דורות ישראל לפטרם מן הדין.

גם בקרב הדור הנוכחי בא"י יש בין ששים הרבוא (וי"א פעמים ס' רבוא) שומרי תורה, צדיקים וקדושים, גדולי התורה ולומדיה, מאות ישיבות ות"ת שעוסקים בתורה בקדושה וטהרה. וגדולה זכותם להגן על כל העם — אשר ברובם הולכים בחושך ולא ראו אור — עד שיאירו עיניהם לראות אור התורה, וכמו שכתוב "ולעת ערב יהיה אור".

גאולה בזכות כפירה בע"ז

מדברי הראשונים אנו למדים, כי גם כשאין לבני ישראל זכות קיום המצות, הרי הן נגאלין בזכות קיום האזהרה של "לא יהיה לך אלהים אחרים", דהיינו בזכות הכפירה בע"ז. וזכות זו קיימת ועומדת גם בדורנו.

בתקוני זהר דף רצב :

"ישראל כו' אע"ג דהוו מחוייבין בכמה חובין כו' אתמר בהון אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה, ועם כל דא והפדה בגלותא כו' בבגדו בה. בגין דבגדו בפולחנא כוכביא".

וכ"כ רבותינו בעלי התוס' סוף פ' בהר וו"ל :

"כתיב (ויקרא כה, נד) : ואם לא יגאל ב"אלה" המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כא, א), שלא קיימו המצוות, מכל מקום לא אניחם בגלות, אלא "ויצאו בשנת היובל"... על מה אנו נגאלין בלא קיום המצוות ? שהרי מכל מקום קימו דבור (שם כ, ג) : "לא יהיה לך אלהים אחרים".

ויש להביא ראיה לפי זה מהמבואר בספרי (דברים לב, יב) : "ה' בדרך יתחננו ואין עמו אל נכר, שלא יהו בכם בני אדם שעובדים עכו"ם, וכה"א (ישעי' כו, ט) לכן בזאת יכופר עון יעקב [וגו', לא

יקומו אשרים וחמנים]". מבואר שיש כאלה שזכותם היחידה היא אך ורק העובדא שאינם עובדי ע"ז. וכן כתוב גם בספר "השלום והאחדות" (לר"ה יחיאל שפירא, דרוביטש תרע"ד) בשם האדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל, כי גם על אלה שאינם מקיימים מצוות התורה. ורק הזכות שאינם מחליפים דת זו בדת אומה אחרת — בידם, הקב"ה מייחד שמו, ואומר עליהם: "אני ה' אלקיכם", וז"ל: "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" (ויקרא יט, ב) — זוהי מדרגת הקדושים. "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלקיכם" (שם ג) — זוהי מדרגת היראים. "אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלקיכם" (שם ד) — אלו שאין נוטים שכמם לסבול עול התורה והמצוות ואין להם שום קישור עם היהדות, אלא שאין פורשים מן הציבור להחליף ח"ו דת אומה זו בדת אומה אחרת — אפילו כגון דא ג"כ "אני ה' אלקיכם".

גאולת ישראל קודם שעשו תשובה

מכלל לימוד הזכות על ישראל להתפלל לגאולתם גם בעודם רשעים. כך למדנו מדברי חז"ל שדרשו מפסוקים כי בעתה — לעת הקץ — תבוא הגאולה אף אם יהיו רשעים בעם ישראל.

וכך דרשו בשמו"ר פ"ג, ב:

"כי ידעתי את מכאובי" (שמות ג, ז) — יודע אני כמה עתידים להכאיבני במדבר, כמה דתימא: כמה ימרוהו במדבר, יעציבוהו בשימון (תהלים עח, א) ואף על פי כן איני נמנע מלגאולם".

ובמכרשבי"י דף קעא, א מובא בתורה שלמה שמות ו, ד:

ר' יודן אומר כדאי היו ישראל ראויין לישטף במצרים שהפרו ברית מילה ועבדו ע"ז אלמלא שהביא הקב"ה עצמו שבועה שנאמר לכן אמר לבנ"י אני ה' ואין לכן אלא שבועה. ובתו"ש שם ה, מביא מקרא כי יד על כס יה ואומר ואעש למען שמי ובתנחומא שמות יב: וירא אלקים את בני ישראל וגו', ידע הקב"ה שעלו

לגאלם למען שמו בעבור הברית שכרת עם האבות. וכן הוא אומר ויזכור אלקים את בריתו. וכך הוא אומר ע"י יחזקאל (יה, כ) ואעש למען שמי. ד"א וירא אלקים שלא היה בידם מעשים שיגאלו בשבילם וכן הוא מפורש ע"י יחזקאל (יחזקאל טז) רבבה כצמח השדה נתתיך וגו', כו', ואת ערום ועריה בלא מעש"ט לכך נאמר וירא אלקים שאין בידם מעשים ליגאל בהן.

וראה בתו"ש שם אות קצה, מתנחומא, ובמדרש הגדול כאן, ובמדרש תהלים מזמור קז, א, בזמן שהייתם במצרים גאלתי אתכם בשביל שמי כו' לא עשיתי בשביל אברהם יצחק ויעקב עיי"ש.

בשמו"ר פ"ג, ב :

"א"ר שמואל בר"נ : הדבר הזה שפט עתניאל בן קנז לפני הקב"ה אמר לפניו רבון העולם כך הבטחת את משה בין עושין רצונך בין לא עושין רצונך אתה גואלם, שנאמר 'תהי עליו רוח ה' וישפוט את ישראל (שופטים ג, י), לכך כתיב: 'כי ידעתי את מכאביו, ואף על פי כן אני גואלם'."

ומעין זה שנינו במכילתא דרשב"י (שמות יג, כב) :

"לא ימוש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה — אף על פי ממרים, אף על פי מכעיסין, ואף על פי מנאצין, ע"כ.

וכן כתוב: "אף כי עשו להם עגל מסכה — ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם ביומם להנחותם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם ואת הדרך אשר ילכו בה (נחמיה ט, יח-יט)".

עוד אמרו חז"ל :

"ר' נחמיה אמר : בשעה שאמר משה לישראל, בחדש הזה אתם נגאלים, אמרו לו : משה רבינו היאך אנו נגאלים והלא אין בידינו מעשים טובים ? אמר להם : הואיל וחפץ בגאלתכם אינו מביט במעשיכם הרעים. ובמי הוא מביט ? בצדיקים שבכם ובמעשיהם, כגון עמרם ובית דינו'."

וכן שנינו במכילתא דרשב"י וז"ל :

"וירא אלקים את בני ישראל — ר' יהודה בן לקיש אומר : 'וירא אלקים', ראה שעתידין להכעיסו, 'וידע אלקים', שעתידין למרות ולנאץ, אף על פי כן גאלן למען שמו, שנאמר (יחזקאל כ, ט), ואעש למען שמי, לבלתי החל לעיני הגוים אשר המה בתוכם'."

ועוד אמרו בתנחומא בחוקתי ג':

"רבי יהודה אומר: אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלין... רבי שמעון אומר: בין עושין תשובה ובין אין עושין תשובה, כיון שהגיע הקץ מיד נגאלין, שנאמר אני ה' בעתה אחישנה".

ובפי' "אור החיים" הק' מצינו, כי אם הקב"ה רואה כי כבר כשל כח הסבל יגאל אותם אפילו יהיו רשעים גמורים, וז"ל:

"ואם לא מצאה ידו די השיב" (ויקרא כה, כח), פרושו ואם יראה האדון (חזור אל הקדוש ברוך הוא) כי אין כח בעם לסבול תבלים עוד, ורבו חובותיהם למעלה ראש, ואפס כח הסבל, והיה ממכרו... עד שנת היובל, שהוא זמן המוגבל לגאלה בעתה, ואז ויצא ביובל ושב לאחוזתו, כי קץ ישנו אפילו יהיו ישראל רשעים גמורים חס ושלום".

הרי מבואר בפירושו כי בזמן שהקץ מגיע נגאלין אפי' אין לב"י ח"ו זכויות כלל, והם רשעים גמורים. וכן כתב גם הרד"ק תהלים קה, ה: "אבל הגאולה על כל פנים תהיה בזמנה, בין זכאים ובין חייבים, אלא שאם יהיו זכאים, יחיש עתה".

והגר"א כתב בספרו "אבן שלמה" (קמ"ז ותק"ז תיקון כב) כי הגאולה האחרונה תהיה בחסד. אפילו בלי תשובה, וגם על ידי זכות אבות וז"ל:

"בכל דור קצים לפי ענין התשובה והזכויות המיוחדים לאותו דור, אבל קץ האחרון לא תלוי בתשובה אלא בחסד, כמו שכתוב (ישעיה מח, א) למעני, למעני אעשה. וגם בזכות אבות. וזה שאומרים "וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה". וזה הקץ לבד נתגלה לאבות".

יתירה מזו, הקב"ה משרה שכינתו בישראל גם בעת ירידתם בחינת השוכן אתם בתוך טומאותם.

במדרש תנחומא מצורע ט: דרש ר' תנחומא: הקב"ה שורה שכינתו על ישראל, אעפ"י שהן טמאין שנאמר: "השוכן אתם בתוך טמאתם".

ובדרך משל גאה מבארים חכמינו ז"ל כיצד מתגעגע הקב"ה כביכול לבניו, אפילו בשעה שהן מקניטין אותו, כי מכל מקום בניו הם,

וז'ל במדרש איכה ג, ב :

תני ר' חייא : משל למלך שהלך לחמת גרר ונטל בניו עמו. פעם אחת הקניטוהו ונשבע שאין נוטלן עמו, והיה נזכר עליהם ובוכה ואומר : **הלואי היו בני עמי אף על פי שמקניטין אותי**. הדא הוא דכתיב (ירמיה ט, א) : **מי יתנני במדבר מלון אורחים**. אמר הקדוש ברוך הוא : **הלואי היו בני עמי כמו שהיו במדבר, אף על פי שמלינין עלי**. ודכותה בנבואת יחזקאל (יחזקאל לו, יז) : **בן אדם, בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותה** — אמר הקדוש ברוך הוא : **הלואי היו בני עמי בארץ ישראל אע"פ שמטמאין אותה**.

בפרושין לו. וכן בתנחומא בהקתי ג איתא :

"בנים אתם לה' אלקיכם (דברים יד, א), בזמו שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר : בין כך ובין כך אתם קרוים בנים".

וכבר כתב הרשב"א בתשובותיו כי הלכה כר"מ, שבין כך ובין כך אנחנו קרויים בנים למקום.

במדרש תנאים דברים יא, יז :

"ג' דברים ניתנו על תנאי וג' שלא על תנאי כו' ואלו שלא ניתנו על תנאי כו' קריאת ישראל בנים אתם לה' אלקיכם, ואפילו בשעת הכעס הן קרוין בנים שנאמר (ישעיה ל, א) **בנים סוררים, בנים סכלים הם** (ירמ' ד, כב) **בנים משחיתים** (ישע' א, ו)".

והזהיר מאד בס' "תומר דבורה" (לר"מ קורדובירו) שהאדם צריך לאהוב את כל אחד, ואפילו את הרשעים עליו לאהוב בלבד, וז"ל : **"ירגיל אדם לאהוב בני אדם כולם, ואפילו הרשעים — יאהוב אותם בלבד"**. ואף שאסור להתחבר עמהם, אבל עכ"פ צריכה להיות תקועה בלבנו האהבה אליהם, ועלינו לדרוש טובתם, מפאת הסיבות דלקמן : א. כי אין יהודי שאין לו חלק במצוה של והיתה נפשי בגללו. ב. אין אנחנו יודעים מי עתיד לצאת מהם. ג. הם ג"כ קרויין בנים למקום, לשיטת ר"מ. ד. כי הם משלימים את הקומה השלימה של כלל ישראל. ה. אם ימות הרשע ת"ו בלי תשובה,

יהסר ח"ו אבר אחד מכללות ישראל. ועקב כל הטעמים הללו, עלינו להתפלל גם לשלומם, ולבריאותם ולדאוג לכך שיעשו חשוכה, ובודאי שאסור לשנוא אותם או לדבר עליהם סרה.

וכבררש החפץ כת"י :

ויאהב יצחק את עשו (בראשית כה. כח) "למד לך מעשו הרשע שהי' יצחק אבינו אוהבו והי' מעשיו רעים אילו ריחקו על אחת כמה וכמה. אלא אמרו לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". ראה בתו"ש שם אות קעו.

וכבר הורו לנו חז"ל דבר זה, כי בברכתנו להקב"ה עלינו לכלול את כל הרשעים והתריעו נגד אלה המוציאים מן הכלל את הפושעים, וז"ל במס' מגילה כה, א :

"האומר יברכוך טובים — הרי זה אדרך אפיקורסות".

ופירש"י :

"שאינו כולל רשעים בשבחו של מקום".

פרק ט'

תפילות כלליות אצל הכותל המערבי

בפרק זה מובאות תפילות אחדות שנתקנו ע"י חכמי ישראל וגדוליו למען באי הכותל החפצים לומר תפילה מיוחדת לכבודו של מקום.

רבי אישתורי הפרהי מביא בספרו כפתור ופרח פרק ששי תפלה קצרה לאמרה כנגד מקום המקדש:

"אדון יחיד, א-ל הבית הזה, אורו של עולם, זה עני קורא, שופך שיח וזורק מרה, צועק וזעק פושט ידו ופורש כפיו נגדך. אל שם פניו מהכה צדקתך, מקוה ישועתך, עומד ברשות הרבים, אשר קשתי שנאתם הם רבים. והנכרי אשר לא מעמך ישראל גדול בבית, ואין איש מאנשי הבית שם בבית. בהסדיך הנאמנים, אלקי, בנה ביתך כבתחילה. פוקד ישועה, פקוד עם סגולה, שבע רוגזו הולך בגולה. ואל עיר קדשך בדביר ארמון מהוללה, הביאהו בחסד וברחמים ועל מזבחך יעלה עולה, כי תתנהו לשם ולתהלה".

רבי רפאל טריויש סדר תקון כותל מערבי תיב"כ בשם פליטת אריאל. ובספרו צה ואדם נרשמה התפילה דלהלן:

"לרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים, ותבנהו מהרה ותגדל כבודו. נודה לו יתברך שמו על כל טוב אשר גמלנו כרוב רחמיו וכרוב חסדיו. והותיר לנו שריד מעט לשארית הנמצא ולבית חיינו, פליטת אריאל, כותל מערבי הקדוש הזה, עדות לישראל להודות לשם ד', כי לא מאסתנו ולא געלתנו.

וישוב את שבותינו מבין הגויים ונפוצותינו יכנס מארבע כנפות הארץ, והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים עיר קדשך בשמחת עולם... תעשה עמנו אות למובת, אות לתשועה, לכבוד הכותל הקדוש הזה שאתה שוכן בו, אשר הוא ראש אמנה לכל באי עולם".

בעל ה"חיי אדם" רבי אברהם דנציג תיקן תפילה מיוחדת לאמרה לפני הכותל המערבי, והיא הובאה בספרו "שערי צדק", "שער מושפטי הארץ":

"יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, מלך רחמן, שתשוב ותרם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו. אבינו מלכנו, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה ותופע ותנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פוזרינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ, והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם, לשמור חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם.

אנא ה' האל הנאמן, יאמנו נא דברך הטובים אשר אמרת לשלמה מלכך בהתפללו לפניך על אודות הבית הזה וכך אמר בתפלתו: 'רעב כי יהיה בארץ, דבר כי יהיה, שדפון, ירקון, ארבה, חסיל כי יהיה, כי יצר לו איבו בארץ שערה, כל נגע כל מחלה, כל תפלה, כל תחנה אשר תהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעון איש נגע לבבו, ופרש כפיו אל הבית הזה, ואתה תשמע השמים מבין שבתך וסלחת ועשית ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו, כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם. למען יראוך כל הימים אשר הם חיים על פני האדמה אשר נתת לאבותינו'.

ואתה ברחמיך הרבים השיבות לו: "שמעתי את תפלתך ואת תחנונך אשר התחננתה לפני, הקדשתי את הבית הזה אשר בניתה לשום שמי שם עד עולם, והי עיני ולבי שם כל

הימים'. ועתה קיים נא את דבריך הטוב ושמע תפילתי אשר אני מתפלל לפניך במקום הזה, ואל יעכבו עבונתי לשמוע תפילתי, כך בטחתי אל אבושה.

אנא ה' החפץ בטובת ברואי ורוצה בתשובת רשעים רחם עלי ותן בלבי לחזור בתשובה שלימה לפניך ולתקן כל מה שפגמתי מיום הולדי עד היום הזה, ויראה לפניך מיעוט זכויותי שעשיתי והם ימליצו טוב בעדי שאזכה לתשובה שלימה ושלא אחטא עוד, וזכני לתקן כל מה שחטאתי ועויתי ופשעתי לפניך, בין עבירות שבין אדם למקום ובין מן העבירות שבין אדם לחבירו. ותתנני לאהבה לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל בני אדם, שכל מה שחטאתי לנגדם, בין במזון או בדיבור או במעשה, תן בלבם שימחלו לי במחילה גמורה. ותן בלבי לעבוד אותך בלב שלם, וטהר רעיוני ולבי לעבודתך, והצילני מיצר-הרע ומהרהורים רעים ומחשבות זרות, וזכני להתפלל לפניך תמיד במחשבה זכה וטהורה, ותן בלבי להתחרט על חטאותי הרמה גמורה ותקבלני בתשובה כי ימינך פשוטה לקבל שבים.

אנא ה' אשר בידך לחוק אנוש עד דכא, חזקני ואמצני ואהיה בריא וחזק בכל רמ"ח אברי ושם"ה גידי לעבודתך, והזמן לי ולאנשי ביתי פרנסתינו בריווח ובהיתר ובנחת, מתחת ידך הרחבה ולא מתחת ידי בשר-ודם, כדכתיב פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, ולא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם, ויהיו כל בניי וכל יוצאי חלציי כולם יראים ושלמים בעבודתך בלבב שלם, ותתן אהבתך ויראתך בלבנו ליראה אותך ולאהבה כל הימים, ורחם על... ועל... והזמן להם פרנסתם בריווח ובשופי ובהיתר, ועל חשוכי בנים תרחם ופקיד אותם בזרע של קיימא, כי בידך מפתח של עקרות, ויהיו לרצון אמרי פינו והגיון לבנו לפניך".

ר' שמואל ב"ר יהושע דלהינוב, בספרו 'שערי דמעה', חיבר תפילות מיוחדות לבאי הכותל המערבי.

בבואו לכותל המערבי ינשק אבני הכותל ויאמר :

'ופרש כפיו אל הבית הזה, ואתה תשמע השמים מבין שבתך'.
ד' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך. ואני ברוב הסדך
אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך כיראתך.

מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. נכספה וגם כלתה נפשי
לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. צמאה נפשי לאלהים
לאל חי מתי אבא ואראה פני אלהים. יבחר לנו את נחלתו
את גאון יעקב אשר אהב סלה. יפה נוף משוש כל הארץ הר
ציון ירכתי צפון קרית מלך רב. כאשר שמענו כן ראינו בעיר
ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם לסה. מציון
מכלל יופי אלהים הופיע. הטיבה ברצונך את ציון תכנה
חומות ירושלם. אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה
בטוב ביתך קדוש היכלך. זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט
נחלתך הר ציון זה שכנת בו. אתה תקום תרחם ציון כי עת
לחננה כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה
יחוננו. אתהלך לפני ה' בארצות החיים. אחת שאלתי מאת
ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חי לחרות בנועם ה'
ולבקך בהיכלו. אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חי ושבתי בבית
ה' לאורך ימים. למען אספרה כל תהלתיך בשערי בת ציון
אגילה בישועתך. קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה.
כי אלהים וישוע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשנה.
הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם.
הושיענו ה' אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות לשם קדשך
להשתבח בתהלתך. מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה'
שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל. ותשועת צדיקים מה'
מעוזם בעת צרה. ויעזרם ה' ויפלטם ויפלטם מרשעים ויושיעם
כי חסו בו.

רבש"ע הנה באתי היום למקום המקדש הזה. לפני כותל מערבי של הר בית תפארתנו ומרום מראשון יסדת מקום מקדשנו. ובטרם שום אבן על אבן נטעת היכלנו. ועד לא שמת ארץ וחוצות מכון לשבתך פעלת. והכל למען רחמיך והסדך על ישראל בני בחוניך. כי מחשבתן של ישראל קדמה לפניך לכל פעליך. ובריאותן לפניך ראשית בריאותך. ותחת כי אהבת את אבותינו בחרת בזרעם אחריהם לעמוד לשרתך ולברך בשמך והם עמך ונחלתך. ולמען יראו כל עמי הארץ כי שמך נקרא עלינו ויכירו וידעו כי אתה אלהינו מתהלך בקרב מחננו. צוית ביד משה עבדך לבנות בית לשמך ושתשכון בתוכנו כדכתיב: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. ובחרת בשלמה מלכנו בן דוד משיחך לבנות בית זבול לך כאשר אמרת לדוד אביו: 'כי ימלאו ימיך ושכבת את אבותיך והקימותי את זרעך אחריו אשר יצא ממעיך והכינותי את ממלכתו. הוא יבנה בית לשמי וכננתי את כסא ממלכתו עד עולם'. וקיימת את דבריך, ועמד שלמה עבדך על כסא אביו ובנה הבית הזה לשמך במקומו המיוחד ולמדותיו המוכנות, ובהשלימו מלאכת הבית הקדוש הזה ובנינו, עמד על ברכיו וכפיו פרושות השמימה התחנן לפניך לכל מי שית פלל אל הבית הזה לשמוע אל תחינתו ובקשתו כדכתיב: 'כל תפלה כל תחנון אשר תהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה. ואתה תשמע השמים מכון שבתך וסחת ועשית ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם'. ואתה ה' אלהינו ברוב טובך שמעת את תפלתו ואת תחנונו אשר התהננתה לפני הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה לשום שמי שם עד עולם והיה עיני ולבי שם כל הימים'.

ועתה ה' אלהינו אף על פי שבנינו אבותינו הרב הבית הגדול והקדוש ופשעינו האריכו הגלות ומנעו הטוב ממנו אף על פי כן קדושתו קדושת עולם כדכתיב: 'והשמותי את

מקדשיכם/ קדושתן אף כשתן שוממין, ושכינתך בתיכו ובריתך והבטחתך קיימת. לכן באתי להתחנן לפניך למען שמך הגדול ולמען הבית המקודש הזה האירה פניך על עבדך ופתח לבי והאר עיני בתורתך הקדושה ותטע בלבבי יראתך ואהבתך כל הימים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים מה שכתוב בתורת משה עבדך ובנביאים וכתובים ובתורה שב"ע"פ ובכל ספרים הקדושים. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך בנגלה ובנסתר לידע סוד התורה וסוד כל מצות. וכמו שאמרו חז"ל אוירא דארץ ישראל מחכים, למען אוכל ללמוד תורתך ולקיים המצות כתיקונה ושרשה במקורה באהבה ובשמחה לשמה האמיתי ולא יתערב שום מחשבה זרה ולא שום פניה ולא עצלות בתורתי ובעבודתי. ותעזרני לעמוד נגד יצר הרע ויהיה גופי וכל איברי וג ידי וחושי בריאים ושלמים וחזקים כדי שלא יהיה לי שום מניעה ח"ו לבטל מתורה ועבודה כל ימי חיי. ולא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם. ומלא את מספרי ימי בהשקט ובטה ושלוה. ותצילני מכל מיני פורעניות המתרגשות לבוא לעולם בתוך כלל עמך ישראל בכל מקום שהם. ופתח לנו את אוצרך הטוב מן השמים וברך את עמך ונחלתך ותסיר לב האבן מבשרנו. ואף על פי שאין בנו מעשים וזכויות שימליצו בעדינו אתה תעשה למען שמך הגדול.

ולמען תפלת שלמה עבדך והבטחתך שהבטחת לו כשהתפלל על הבית הגדול והקדוש אשר אנכי עומד ומתפלל כנגדו שתפנה אלינו ברחמים. ותרחם על ארצך ועל עירך ויהיה לי וכל יושבי ירושלים הק' וכל יושבי ארץ ישראל ישוב טוב ותצילנו משיבושי גויסות ומלחמות ומרעש ומרעידת הארץ וממגפה ופגע רע ומכל מיני מחלה. ותשלח רפואה שלמה לחולי עמך (ובפרט לחולה פלוני בן פלוני). ואחינו שבגולה המפוזרים בארבע כנפות הארץ, תרחם עליהם להקל מעליהם עול הגלות והשעבוד. ותכטל מהם כל גזירות קשות ורעות

ובפרט על אנשי חוץ לארץ העושים צדקה עם עניי ארץ ישראל בפיזור הונם ורכושם, וגם מדלת העם שבהוין לארץ כל אחד מקמין מעיסתו להחזיק ידי תושבי ארץ ישראל, תצרך להם כל פרומה לחשבון גדול. ויקום עליהם עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. ותבטל מהם כל גזירות קשות ותטה לב המלכות והשרים והיועצים בכל מקומות ממשלתם עליהם לטובה ופקדם בעת שועם אליך בפקודת ישועה ורחמים ותמלא משאלות לבבם לטובה ופעלם ומשכורתם תשלם להם כפלי כפלים. ויזכו לראות בנחמת ציון וירושלים.

וכשם שאני עבדך (פלוני בן פלוני) זכיתי לראות את ארצך ועירך ומקום מקדשך בחורבנך כן תזכני לראותם בבנינם וישובם בביאת גואל צדק ובקיבוץ נדחי ישראל במהרה בימינו. ותזכני לדור בארצנו הקדושה כל ימי חיי ותזמין פרנסתי בריוח ובכבוד ובהיתר ותאריך ימי אני עבדך ואשתי ובני ובנותי ונכדי (כאן יפרט כל אחד מקרוביו ומיודעיו שבכאן ושבהו"ל) ותחנם ברחמיך הרבים ותפקדם בזרע כשר ובנים צדיקים ותאריך ימיהם ושנותיהם בעושר ובכבוד ויהיו ברכה בקרב עמך ישראל ויהיו דברי אלה אשר התהננתי לפניך קרובים אליך ומקובלים ומרוצים לפניך עם תפלת חסידך ותן הלקי עם הצדיקים והחסידים אשר התהלכו לפניך ועשו רצונך יורשי גן עדן וזוכים לחיי עולם הבא. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי.

תפלה לעולים

רבון העולמים הנה לפניך נגלו כל תעלומות לבבי אשר שמתי נפשי בכפי וסכנתי בעצמי בסכנת דרכים ובסכנת הימים והשלכתי את נפשי ואת נפשות ביתי מנגד וסכנתי את לבי ליאש מכל עמלי ומכל טוב עולם הזה שהיה לי בהוצאה לארץ.

והשלכתי אחרי גבי אהבת הבנים והקרובים ומשפחתי. ואתה ידעת שבתום לבבי עשיתי הכל רק למען אהבת ארץ הקדושה. ולמען שאפרד מן הבלי העולם ומהאדמה הטמאה לבוא אל ארצך הקדושה ולראות מקום מקדשנו ותפארתנו. ולהשתטח על קברי אבותינו והנביאים והתנאים ואמוראים והצדיקים והחסידים שוכני עפר אדמת קודש בכדי שזכות מקומות הקדושים וזכות הצדיקים והחסידים יעמוד לי לבלות יתר שנותי בתורה ועבודה תמה בלי שום פניה וכלי שום ביטול. וגם כי ידעתי מך ערכי ושפל מצבי במיעוט זכויות ורוב עונות ומוכלם אני מפשעי לבא ולהתיצב במקומות הקדושים האלה בפרט נגד פלטרין של מלך מלכי המלכים הקב"ה במקום המקודש הזה. עם כל זה תמכתי יתדותי על רהמיך הרבים. ובאתי בכפיפת קומה ובשכרון לב ושפלת נפש. והנני מתודה לפניך שרצוני לעשות רצונך. ואני מתהרט על מעשים רעים שעשיתי מיום היותי על האדמה עד היום הזה ואשפוך את נפשי לפניך כבן המתחטא לפני אביו, שתרחם עלי לקבלני בתשובה שלמה ותעזרני על דבר כבוד שמך שלא אשוב לכסלה עוד ותגער בשמן לכל ישטינגי. ויהד לבבי ביראתך ובתורתך ועבודתך כל הימים אשר קצבת לי לחיים על האדמה הזאת עד בוא עת פקודתי. ויקויים בי וכפר אדמתי עמו. ומיעוט חלבי ודמי שנתמעט לי מעיני הדרך ומשאון ימים וגליו ומכל התלאה ואימה ופהד עד שזכיתי לבא לארץ המדתנו יחשב לפניך כעולה וכקרבן ותרצני מעתה ועד עולם אמן סלה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

עינינו צופיות למרום שיכנה בית המקדש במהרה בימינו, וערכה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

תפלה נאה לאומרה על יד הכותל המערבי, בחג המצות ובחג השבועות וב' ימי תשלומיו ובחג הסוכות ע"ד ונשלמה פרים שפתינו.

רבש"ע אתה צויתנו על ידי משה עבדך לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ד' א' במקום אשר יבחר — בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות. אך מפני חטאינו גלינו מארצינו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היריד שנשלחה במקדשיך. — והנה חג העצרת יש לו גם כן תשלומין כל שבעה.

על כן באנו — עד בית בחירתך — אל הר קדשך לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך — בבחינת ויבא עד לפני שער המלך — וכדכתיב ד' א' והשתחוה להר קדשו — נבואה למשכנותיו — מקום משכן שכינת עוזו ית' היא הכותל המערבי — שמעולם לא זזה שכינה מכאן — וכדכתיב והיו עיני ולבי שם כל הימים — ונברכך ונפאריך על יד מקום מקדשך כדכ' ברוך כבוד ד' ממקומו ואז"ל בריך יקרי' דד' מאתר בית שכינתו'. ונקיים בזה בבחינת מה ושם נעלה ונראה.

ואתה אמרת ונשלמה פרים שפתינו — ואז תפלה במקום קרבן — נקדמה פניך בתודה בקול רנה — זו תפלה — בהמון חוגג — ויהיו נא אמרינו לרצון לפניך אדון כל. ויהי' נחשב לפניך עלייתנו וראייתנו לפניך על יד מקום שכינת עוזך כאלו הקרבנו לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן וכאלו הקרבנו עולות ראייתנו ושלמי חגיגתנו כמצווה עלינו בתורתך ע"י משה עבדך מפי כבודך כאמור.

ויה"ר מלפניך או"א מלך רחמן שתשוב ותרם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו, והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך כשמהת עולם ושם נעלה לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן ומוספים כהלכתם, ואת עולות ראייתנו ושלמי הגיגתנו נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך אכי"ר.

או"א מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו שובה אלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך בנה ביתך כבתהלה וכוונן מקדש על מכונו והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו והשב כהנים לעבודתם ולוים לשירם ולזמרם והשב ישראל לנויהם ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו ככתוב בתורתך שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ד' א' במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות ולא יראה את פני ד' ריקם איש כמתנת ידו כברכת ד' א' אשר נתן לך.

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ד' צורי וגואלי.